زنجیرەی گروپی نما (٨) ...

چۆن پێغەمبەر ﷺ لای جگەرگۆشەکەت خۆشەویست دەکەیت؟

نوسینی: د. أماني زكريا الرمادي
وەرگێڕانی: زانا قەرەداغی

١٤٣٩ کۆچی ٢٠١٨ زاینی

۞ چۆن پێغەمبەر(ﷺ)لای جگەرگۆشەکەت خۆشەویست دەکەیت؟

۞ نوسینی: د. أماني زكريا الرمادي

۞ وەرگێڕانی: زانا قەرەداغی

۞ پێداچوونەوەی: عبدالله گەرمیانی

۞ بەرهەمی هەشتەم: گرووپی نما

۞ دیزانی ناوەوە: ناوەندی ڕێنوێن

۞ دیزاینی بەرگ: بەهمەن عومەر

۞ نۆیەی چاپ: یەکەم

۞ ساڵی چاپ: ٢٠١٨ ز – ١٤٣٩ ك

۞ تیراژ: ٣٠٠٠ دانە

لە بەڕێوەبەرایەتی گشتی کتێبخانە گشتییەکان ژمارەی (١٦١٨)ی ساڵی ٢٠١٨ ی پێدراوە

مافی لە چاپدانی پارێزراوە

گرووپی نما بۆ چاپ کردنی کتێب و بەخشینی بەدیاری

بەخشینێکی کەم و پاداشتێکی نەبڕاوە.

ئەم گرووپە لە ئێستادا لە تۆڕی کۆمەڵایەتی فەیس بوك ٦٠ ئەندامی هەیە، کە هەر ئەندامێك دەبێت چوار مانگ جارێك لانی کەم بڕی (٢٥٠٠٠)دینار بدات ئەگەر لە کوردستان بوو، بۆ ئەو کەسانەی لەدەرەوی کوردستان دەبێت لانی کەم چوار مانگ جارێك بڕی (٥٠دۆلار) بدات تا کۆبکرێتەوە کتێبی پێ چاپ بکرێت و بەدیاری ببەخشرێت. هەموو کەسێك ئەتوانێ ئەو پاداشتە نەبڕاوەیە بەدەستبهێنێت. بەخشینێکی کەم.. پاداشتێکی نەبڕاوە. نوێنەرمان لە(هەولێر . سلێمانی . هەڵەبجە . کۆیە . رانیە . قەلادزێ . کەلار . دەربەندیخان . هەندەران)هەیە.

هەرکەسێك ویستی ئەم بەرهەمە چاپ بکاتەوە، با پەیوەندیی بکات بەم ژمارانەوە: ٠٧٥٠٣٢٤٠١٨٠ ــ ٠٧٧٠١٤٨٦٢٦٣ ڤاییبەر

بەرهەمی ئایندەمان لە ٢٠١٨/٨/١ چاپدەکەین ان شا الله هەرکەس ویستی کرد لەو خێرەدا بەشداربێت پەیوەندیمان پێوە بکات.

❁ ❁ ❁

پێشکەشە بە ....

لەگەڵ رێزی زانا قەرەداغی ....

بەرواری / / ٢٠١٨

بەرهەمە چاپکراوەکانی گرووپی نما کـە تـەنیا چـوار مـانگ جارێـك بـە کۆکردنەوەی (٢٥٠٠٠) هەزار دینار چـاپکراون و بـەدیاری دابەشـکراون، تۆش ئەتوانی بەشدار بیت.

١- چۆن نوێژ لای جگەر گۆشەکەت خۆشەویست دەکەیت؟.

تیراژ: نۆ هەزار دانە

٢- چۆن بالأپۆشیی لای کچەکەت خۆشەویست دەکەیت؟

تیراژ: چوار هەزار دانە

٣- بۆ ئەوەی بەختەوەر بیت. تیراژ: سیٚ هەزار دانە

٤- ئازاری موسڵمانان لە جیهاندا. تیراژ: سیٚ هەزار دانە

٥- پیلانەکان دژ بە ئافرەتانی موسڵمان. تیراژ: سیٚ هەزار دانە

٦- پەروەردەی ئیمانیی منداڵ. تیراژ: سیٚ هەزار دانە

٧- ڕۆژوو تیراژ: سیٚ هەزاردانە

٨- چۆن پێغەمبەر(ﷺ)لای جگەرگۆشەکەت خۆشەویست دەکەیت؟

تیراژ سیٚ هەزاردانە

پێشەکی

بەناوی خوای گەورەی میهرەبان

دروستکردن و پێگەیاندنی نەوە، گرنگترین خەمی نەتەوە زیندووەکانی جیهانە، ئەو نەتەوەو میللەتانەی خەمی داهاتووی خۆیان هەیە و ئەیانەوێ لەڕەوڕەوەی مێـژوودا ڕۆڵـی پێشـەنگیی بگێـڕن، چـونکە سـەرەنجام ئـەو نەوەیەیە بڕیار لەسەرکەوتن و دۆڕاندنی ئـەو نەتەوەیـە دەدات، گـرنگترین شـتێك بکرێـت بـۆ نـەوەکان، پـەروەردەکردنێکی سـاغ و بەجێیـە، پـەروەردەکردنێك چـاو لەپێشـەنگەکانی مێـژووی بکـات، بـۆ ئێمـەی موسـڵمانیش گـەورەترین و جـوانترین پێشـەنگێك بریتییـە لەپەیامبـەری خوا(ﷺ)، خوای گـەورە ئـەوەی لـێ داواکـردووین، سـەربووردەی پـاك و زێڕینـی ئـەو ئـازیزە بووەتـە چـرا ڕۆشـنکەرەوەی ژیـانی ئوممـەت، بۆیـە ئاشناکردنی ڕۆڵە و منداڵان بەژیاننامەی ئەو پەیامبەرە سەروەرە لـەمڕۆدا پێویستترە لەهەموو ڕۆژ و سەردەمێکی تر.

دەبـێ بەرانبـەر بـەو شـەپۆلە ئیلحـاد و ئارەزووبازییـە وریـا بـین کـە دەیانـەوێ نـەوە و ڕۆڵـەکانمان بکەنـە ئامـانج، دەیانـەوێ لەسـەر چـرۆی خۆمان مرۆڤێکی بێباوەڕی بێ ئامانج بێتەدی و ئەو تروسکاییەی باوەڕ کە هەمانە بکوژێتەوە و هەموو شتێکمان لا نامۆ بێت.

پێویسـتە بـانگخوازان و بـاوك و دایکـانی خـەمخۆر بەتـەنگ ڕۆڵـەکانی ئوممەتـەوە بـن، پشـتگوێیان نەخـەن، بەتایبـەت زانـا و وتارخوێنـانی

مزگەوتـــەکان دەبـــێ ئاراســـتەکانیان زۆربـــەی بـــۆ چـــینی منـــداڵ و تازەپێگەیشتووان بێ، خوای گەورە پاداشتی کاك زانا قەرەداغیی بداتەوە کە لـەم بـوارەدا بـەوەرگێڕانی هەنـدێ نامیلکـەی بـواری پـەروەردەکردنی منداڵ خزمەتی باشی کردووە، هیوای سـەرکەوتن و پاداشـتی نـەبڕاوەمان بۆ هەیە.

عبدالله گەرمیانی
٢٠١٨/٤/٩

❁ ❁ ❁

پێشەکی نووسەر

چۆن پێغەمبەر(ﷺ)لای منداڵ خۆشەویست بکەین؟

١ - کامەیە خۆشەویستیی سەروەرمان(ﷺ)؟

مەبەست لەخۆشەویستیی، تەنیا دەربڕینی سەرزارەکی و هەست و سۆز نییە،بەڵکو بەکار و کردەوە دەبێت خۆشەویستیی بۆ سەروەرمان دەربڕین، ئەوەی ئەو پێی خۆشە جێبەجێی بکەین ،ئەوەشی ئەو پێی ناخۆشە لێی دووربکەوینەوە، تامەزۆر بین بۆ دیداری ،خۆشەویستییمان بۆی لەبەر خوا و لەپێناو خودا بێت.

ئەبێت خۆشەویستمان(ﷺ) لەخۆمان ماڵ و سامان و منداڵەکانمان خۆشتر بووێت، لەفەرمودەیەکدا کە ئیمامی بوخاریی دەگێڕێتەوە ،سەروەرمان(ﷺ)دەفەرموێت:(لا يؤمن أحدكم حتى أكون أحب إليه من والده وولده والناس أجمعين)). قال عمرُ : يا رسولَ اللهِ ، لأنْتَ أحبُّ إليَّ مِن كلِّ شيءٍ إلا مِن نفسي ، فقال النبيُّ صلى الله عليه وسلم: لا ، والذي نفسي بيدِه ، حتى أكونَ أحبَّ إليك مِن نفسِك. فقال له عمرُ : فإنه الآن ، واللهِ ، لأنتَ أحبُّ إليَّ مِن نفسي، فقال النبيُّ صلى الله عليه وسلم : الآن يا عمرُ"، واتا:هیچ کەسێك لەئێوە باوەڕدار نییە تاوەکو منی خۆشتر نەوێ لەدایك و باوکی و منداڵی و تەواوی خەڵکیی. عومەر وتی:ئەی پەیامبەری خوا، تۆ لەهەموو کەس خۆشەویستری بەلامەوە جگە لەخۆم نەبێ، پەیامبەریش فەرمووی:نە، سوێند بەخوا باوەڕدار نیت تا

لـەخۆت خۆشەویسـتر نـەبم بەلاتـەوە. عومـەر وتی:ئێسـتا سـوێند بـەخوا لەخۆم خۆشەویستری بەلامەوە، پەیامبەریش فەرمووی:ئێسـتا بـاوەڕداری ئەی عومەر.

لەفەرمودەیەکـــدا کـــە ئیمـــامی بوخـــاریی بۆمـــان دەگێڕێتـــەوە: پێغەمبەر(ﷺ) فەرمووی: هیچ کەستان باوەڕتان دانامەزرێت هەتا منی لە خـۆی و مـاڵ و منـداڵی خۆشـتر نـەوێت، ئیمـامی عومـەر فەرمووی:ئـەی پێغەمبەری خوا تۆم لەهەموو شتێك خۆشتر دەوێـت تـەنیا لـەخودی خـۆم زیـاتر نـەبێ، پێغەمبـەر(ﷺ) فـەرمووی: نـەخێر، سـوێند بـەو زاتـەی کـە گیانی منی بەدەسـتە هـەتا لـەخودی خـۆت منـت خۆشـتر نـەوێت"ئیمامی عومـــەر پێـــی فەرموو:ئێســـتا تـــۆم لـــەخودی خـــۆم خۆشـــتر دەوێـــت، پێغەمبەر(ﷺ) فەرمووی: ئێستا تەواوە ئەی عومەر.

٢- بۆچی پێویستە پێغەمبەر(ﷺ)مان خۆش بوێت؟

١– لەبەر ئەوەی خۆشەویستیی سەروەرمان لەبناغـەی ئایینەکەمانـە، باوەڕی هیچ کەس دانامەزرێت هەتاپێغەمبەر(ﷺ)ی خۆش نەوێـت.

لـــە زۆرێـــك لـــە ئایەتـــەکانی قورئـــانی پـــیرۆزدا خۆشەویســـتی پێغەمبەر(ﷺ)هاوتـاکراوە بەخۆشەویسـتیی پـەروەردگار، بـۆ نمونـە لـەم ئایەتەدا فەرموویەتی:

﴿ قُلْ إِن كَانَ ءَابَآؤُكُمْ وَأَبْنَآؤُكُمْ وَإِخْوَٰنُكُمْ وَأَزْوَٰجُكُمْ وَعَشِيرَتُكُمْ وَأَمْوَٰلٌ ٱقْتَرَفْتُمُوهَا وَتِجَٰرَةٌ تَخْشَوْنَ كَسَادَهَا وَمَسَٰكِنُ تَرْضَوْنَهَآ أَحَبَّ إِلَيْكُم مِّنَ ٱللَّهِ وَرَسُولِهِۦ وَجِهَادٍ فِى سَبِيلِهِۦ فَتَرَبَّصُوا۟ حَتَّىٰ يَأْتِىَ ٱللَّهُ بِأَمْرِهِۦ ۗ وَٱللَّهُ لَا يَهْدِى ٱلْقَوْمَ ٱلْفَٰسِقِينَ ﴿٢٤﴾ ﴾ (التوبة)

واتا:ئەی موحەممەد(ﷺ) بڵێ ئەگەر باوکانتان و کوڕانتان و برایانتـان و هاوسـەرانتان و خـزم و عەشـرەتان و مـاڵ و دارای یـەك (بەزەحمـەت) پەیداتان کردووەو بازرگانیەك کە دەترسـن بـرەوی نـەبێ(بێ بـازاڕ بـێ) و خـانوو بەرەیـەك کـە پـێ ی ڕازیـن خۆشەویسـت تـرە لاتـان لـە خـواو پێغەمبەرەکەی و تێکۆشان لە ڕێگەکەیدا ئەوە چاوەڕوان بکەن هـەتا خـوا فەرمان(و تۆڵە)ی خۆی دێنێ(بۆتان) وە خوا ڕێنموونی کەسانی تێپـەڕ لـە سنوور ناکات.

ب- لەبەرئەوەی خۆشەویستی خوایە کە سوێندی بـە ژیـان و تەمـەنی خـــــواردووە و فەرمویـــــەتی: ﴿ لَعَمْرُكَ إِنَّهُمْ لَفِي سَكْرَتِهِمْ يَعْمَهُونَ ﴿٧٢﴾ ﴾ (الحجر)، واتا:سوێند بە تەمەن و ژیانی تۆ(ئـەی موحەممـەدﷺ)بەڕاسـتی ئەوانە لەسەر خۆشی خۆیاندا سەرگەردانن.

لە چەند ئایەتێکی قورئـانی پـیرۆزدا نـاوی پێغەمبـەر(ﷺ) راسـتەوخۆ بەدوای ناوی پەروەردگاردا هاتووە،لەشایەتوومان و لەبانگیشدا کە لەشەو و رۆژدا پێنج جار بانگ ئەدرێت.

لەنوێـژدا لـەکاتی خوێنـدنی تەحیاتـدا کـە واجـب کـراوە لەتەحیاتـدا شایەتی و سەلاوات بدرێت لەدیداری .. ئەمە چ فەزڵێکی گەورەیە؟.

ج- لەبەر ئەوەی خۆشەویستیی پەروەردگارە لەشـەوی میعراجـدا، لـە هەموو دروستکراوەکانی تر زیاتر ڕێزی لێگرت و نزیکی کردەوە لـە خـۆی، تەنانەت لە جوبرەئیلیش (علیه السلام).

پێغەمبەر(ﷺ)هەندێك تایبەتمەندیی پێدراوە كە بەكەسی تر نەدراوە، لەوانە:وەسیلە، كەوسەر، مەقامی مەحمود، بۆیە سروشتییە كە ئێمە پەروەردگارمان خۆش دەوێت ،دەبێ خۆشەویستیی ئەویشمان خۆشبوێت.

د- خۆشەویستیی سەروەرمان(ﷺ): ئاسانكارییت بۆ دەكات كە شوێن سووننەتەكانی بكەویت، گوێڕایەڵیی فەرمانەكانی بكەیت، دووربكەویتەوە لەوانەی قەدەغەی كردوون، بەرەنجامی ئەمەش دەبێتە هۆی سەركەوتنی دنیا و دواڕۆژ.

هـ- لەبەر ئەوەی پەروەردگار هەڵیبژاردووە لەناو گرۆی نەوەی ئادەم بۆ گەیاندنی پەیامی مەزن و پیرۆزی ئیسلام، تەنیا پەروەردگار خۆی دەزانێ كێ شیاوی ئەوەیە ئەو پەیامە مەزنە بگەیەنێت، بۆیە پێویستە پەیامبەری هەڵبژێردراومان زیاتر لە هەموو خەڵكیی خۆشتر بوێت.

هـ- لەبەرئەوەی پێشەوای مرۆڤایەتیی تاكە پێغەمبەرە لەڕۆژی دواییدا شەفاعەت دەكات بۆ ئوممەت و لەلایەن پەروەردگارەوە وەلاّم دەدرێتەوە،لە صەحیحی موسلیمدا هاتووە:" لِكُلِّ نَبِيٍ دَعْوَةٌ مُسْتَجَابَةٌ، فَتَعَجَّلَ كُلُّ نَبِيّ دَعْوَتَهُ، وَإِنِّي اخْتَبَأْتُ دَعْوَتِي شَفَاعَةً لِأُمَّتِي يَوْمَ الْقِيَامَةِ، فَهِيَ نَائِلَةٌ إِنْ شَاءَ اللَّهُ، مَنْ مَاتَ مِنْ أُمَّتِي لَا يُشْرِكُ بِاللَّهِ شَيْئًا "

واتا: هەموو پێغەمبەرێك نزایەكی هەبووە كە گیرابووە، هەموو پێغەمبەران پەلەیان كرد و لەدنیادا ئەو دوعایەیان كرد، بەلاّم من ئەو دوعایەم هەڵگرت بۆ قیامەت. پشتیوان بەخوای گەورە بەدیدێت و

جێبەجێ دەبێت بۆ هەرکەسێ لە ئوممەتەکەم بمرێ و بەهیچ شتێك هاوبەشیی بۆ خوای گەورە بڕیار نەدابێ.

پێغەمبەر (ﷺ) لەڕۆژی قیامەتدا ئەفەرموێت:"خوایە ئوممەتەکەم ،خوایە ئوممەتەکەم".

و- لەبەرئەوەی تامەزۆری بینینی ئێمەی کردووە، کاتێك لەناو هاوەڵەکانیدا بووە گریاوە، هاوەڵان پرسیان کردووە لە هۆکاری گریانی. ئەویش فەرمویەتی:"تامەزرۆی دیداری براکانم دەکەم"،ئەوانیش پێیان وتووە: کە ئایە ئێمە برات نین؟ ئەویش فەرمووی:"نەخێر، براکانم ئەوانەن باوەڕیان بە من هێناوە و منیان نەبینیووە".

ز- هەرکەسێکت خۆشبوێت لە قیامەتدا لەگەڵ ئەودا دەبیت، بۆیە ئەگەر پێغەمبەر(ﷺ)مان خۆشبوێت، ئەوا لە فیردەوس دەبینە هاوسێی، لە فەرمودەیەکدا ئەنەسی کوڕی مالیك دەیگێڕێتەوە کە پیاوێکی دەشتەکیی هاتە لای پێغەمبەر(ﷺ) و وتی: کەی قیامەت دێت؟ پەیامبەر(ﷺ) فەرمووی: "وما أعددت لها؟ قال حب الله ورسوله. قال "فإنك مع من أحببت"

واتا: ئەی پەیامبەر کەی قیامەت دێت؟. پەیامبەریش فەرمووی:"چیت بۆ قیامەت ئامادە کردووە؟ دەشتەکییەکە وتی: خۆشەویستیی خوا و پێغەمبەر. پێغەمبەر(ﷺ) فەرمووی: تۆ لەگەڵ ئەو کەسەی کە خۆشتدەوێت.

و- پەروەردگاری دروستکاری مرۆڤـەکان زانـاترە بـە دروسـتکارەکەی، بۆیە لە وەسفیدا ئەفەرموێت:﴿ وَإِنَّكَ لَعَلَىٰ خُلُقٍ عَظِيمٍ ۝٤ ﴾ (القلم)

واتا: بەڕاستی تۆ لەسەر ڕەوشت و خویەکی ئێجگار بەرز و گەورەیت.

لە ئایەتێکی تردا ئەفەرموێت:

﴿ لَقَدْ جَآءَكُمْ رَسُولٌ مِّنْ أَنفُسِكُمْ عَزِيزٌ عَلَيْهِ مَا عَنِتُّمْ حَرِيصٌ عَلَيْكُم بِٱلْمُؤْمِنِينَ رَءُوفٌ رَّحِيمٌ ۝١٢٨ ﴾ (التوبة)

واتا: سـوێند بـە خـوا بەڕاسـتی بۆتـان هـاتووە پێغەمبـەرێك لـەخۆتان قـورس و گرانــە بەلایــەوە نارەحــەتی و ناخۆشــی ئێــوە زۆر ســوورە لەسەر(باوەڕهێنان)تان بۆ بڕواداران دڵسۆز و میهرەبانە.

پێغەمبەر(ﷺ) لەبارەی خۆیـەوە فەرمویـەتی:"خوای پـەروەردگار بـە باشترین شێوە پەروەردەی کردووم".

لــەبارەی ئاکـار و ڕەوشـتە جوانەکانییـەوە بـە نمونـە هێنراوەتـەوە، هەرکەسێ بینیبێتی باوەڕدار بێت یان بێباوەڕ، ئەوە متمانەی پێکـردووە، بەر لەوەشی بێتە پێغەمبەر(ﷺ) نازنـاوی "الصـادق الأمـين"ی هـەبووە، بۆیە شیاوی خۆشەویستییە!

ح– خوای پەروەردگار بە نوور و ڕووناکی وەسفی کردووە کـە لـە نـاو تـاریکی و گـومڕایی دەرمـان دەکـات و ڕێنماییـان دەکـات بـۆ ئـەو کـارە جوانانەی کە بۆ دین و دنیامان باشن، پەروەردگار دەفەموێت:

﴿ قَدْ جَآءَكُم مِّنَ ٱللَّهِ نُورٌ وَكِتَٰبٌ مُّبِينٌ ۝١٥ ﴾ (المائدة)

واتا: بێگومان بۆتان هاتووه لەلایەن خوداوه ڕووناکی یەکی گەوره و نامەیەکی ڕوون کەرەوه.

دیاره ئایینی ئیسلام وا بەئاسانیی بە ئێمە نەگەیشتووه، بەڵکو بە فەزڵی خوای گەوره و هەوڵ و جیهاد و شەونخونیی پێغەمبەر(ﷺ) پێمان گەیشتووه سەرەڕای ئەوەی کە بێباوەڕان بە چەندین شێوه ویستویانە ڕێگری لێ بکەن، جارێك نەیانهێشتووه بانگەواز بکات و جاریکی تر ماڵی دنیا و ئافرەت و سەرگەورەییان خستۆتە بەردەمی بۆ وازهێنانی، ئەویش بە ئەبو تالیبی مامی فەرمووه:

"ئەگەر خۆر بخەنە لای راستم و مانگ بخەنە لای چەپم، بۆ ئەوەی واز لەم کاره بهێنم واز ناهێنم".

پاشان ئازاری جەستەیی و دەروونیان دا، لەتائیف هەرچی منداڵ و هەرزەکار هەبوو هانیاندا دژی و بەردبارانیان کرد، هەتا خوێن بە قاچی پیرۆزیدا هاتە خوارەوه ،پاشان لە شیوی ئەبو تالیب گەمارۆیان خستە سەری و پاشان لە شەڕی ئوحوددا دانی پیرۆزی شکێنرا، لەشەڕی خەندەق لە برسا بەردی بەست بە سکییەوه، بەڵام هەر وازی نەهێنا تاوەکو پەیامی پیرۆزی ئیسلامی گەیاند.

ز– خۆشەویستیی ئەو، ئەو کاتە خۆشحاڵمان دەکات کە لەسەر حەوزی کەوسەر دەیبینین و بە دەستی موبارەکی ئاوی کەوسەرمان ئەداتێ، کە دوای نۆشکردنی ئەو ئاوه هەرگیز تینووت نابێت.

ح- لەبەرئەوەی پێغەمبەر کۆتا خشتی قەڵای پێغەمبەرانە کە بەهاتنی ئەو، ئەو خشتە دانراوەو قەڵاکەی پێ تەواو کرا، لە صەحیحی موسلیم و بوخارییدا هاتووە، کە ئەبو هورەیرە دەگێڕێتەوە پێغەمبەر(ﷺ) فەرمویەتی: "إِنَّ مَثَلِي وَمَثَلَ الْأَنْبِيَاءِ مِنْ قَبْلِي كَمَثَلِ رَجُلٍ بَنَى بَيْتًا فَأَحْسَنَهُ وَأَجْمَلَهُ، إِلَّا مَوْضِعَ لَبِنَةٍ مِنْ زَاوِيَةٍ، فَجَعَلَ النَّاسُ يَطُوفُونَ بِهِ، وَيَعْجَبُونَ لَهُ، وَيَقُولُونَ: هَلَّا وُضِعَتْ هَذِهِ اللَّبِنَةُ؟ قَالَ: فَأَنَا اللَّبِنَةُ. وَأَنَا خَاتِمُ النَّبِيِّينَ"

واتا: نموونەی من و پێغەمبەرانی پێش خۆم وەك ئەوەیە کە پیاوێك خانوویەکی بۆ دروست کرابێت و شوێنی خشتێکی لێ مابێتەوە و خەڵکیی بێن سەیری بکەن و بڵێن خۆزگە ئەو خشتە لەوێدا دابنرایە, من ئەو خشتەم و کۆتا پێغەمبەرم.

بۆچی ئەو باشترین پێشەنگە؟

ا- لەبەر ئەوەی خوای پەروەردگار زانایە بە ئێمە و بەویش- لەقورئانی پیرۆزدا لەبارەیەوە ئەفەرموێت:

﴿ لَّقَدْ كَانَ لَكُمْ فِي رَسُولِ اللَّهِ أُسْوَةٌ حَسَنَةٌ لِّمَن كَانَ يَرْجُو اللَّهَ وَالْيَوْمَ الْآخِرَ وَذَكَرَ اللَّهَ كَثِيرًا ﴿٢١﴾ ﴾ (الأحزاب)

واتا: سوێند بەخوا بەڕاستی لەپێغەمبەری خوادا(ﷺ) بۆ ئێوە هەیە سەرمەشقی و پێشەوایەتی چاك بۆ کەسێ بەهیوای خوا و(پاداشتی) ڕۆژی دواییيەوە زۆر یادی خوا دەکات.

هیچ کەس بەقەدەر پەروەردگاری قەدری پێغەمبەر(ﷺ) نازانیٚ و وەکو ئەو نایناسیٚ قەدری ئەو زۆر گەورەیە لای پەروەردگار.

پەروەردگار دەیزانی کە ئایینی ئیسلام کەسێکی پێویستە بیگەینیٚ و بە کار و کردەوەش بەرجەستەی بکات لە ژیانی ڕۆژانەیدا، تا ببێتە پێشەنگ بۆ خەڵکیی، بۆیە خوای پەروەردگار پێشەوای مرۆڤایەتیی نارد و ئەویش ئاییني ئیسلامی بەگشتیی لە خۆیدا بەرجەستەکرد، بۆیە ئەو باشترینی پێشەنگی مرۆڤایەتییە.

ئەو هەڵبژاردەی ناو مرۆڤەکانە ،هەڵبژاردەی ناو پێغەمبەران و نێردراوەکانە، لەناو پێغەمبەرانیشدا ئولولعەزم جیاکراونەتەوە کە پێنج پێغەمبەرن، ئەم سەرداری ئەو چوار پێغەمبەرەشە.

پاشان هەڵبژاردەی کۆی نەوەی ئادەمیزادە و خوای پەروەردگار سینەی پاککردەوە و ناوی بەرز و بڵند کرد، پاشان قورسایی سەر شانی لابرد و لە هەموو ڕوویەکەوە پاکیکردەوە.

پاکی کردەوە لە ڕووی عەقڵ و ژیری و هۆشیارییەوە:﴿ مَا ضَلَّ صَاحِبُكُمْ وَمَا غَوَىٰ ۝٢ ﴾ (النجم).

سینگی پیرۆزی پاك کردەوە:﴿ أَلَمْ نَشْرَحْ لَكَ صَدْرَكَ ۝١ ﴾ (الشرح)

دڵی پاك کردەوە:﴿ مَا كَذَبَ ٱلْفُؤَادُ مَا رَأَىٰٓ ۝١١ ﴾ (النجم).

ناوی پاك و بەرزو بڵند کرد:﴿ وَرَفَعْنَا لَكَ ذِكْرَكَ ۝٤ ﴾ (الشرح).

کارو کردەوەکانی پاك کردەوە:﴿ عَلَّمَهُۥ شَدِيدُ ٱلْقُوَىٰ ۝٥ ﴾ (النجم)

حیلم و سۆزو بەزەیی پێبەخشی: ﴿ بِٱلۡمُؤۡمِنِينَ رَءُوفٞ رَّحِيمٞ ١٢٨ ﴾ (التوبة).

خـوای پــەروەردگار کردیــە نمونــەی بــالا: ﴿ وَإِنَّكَ لَعَلَىٰ خُلُقٍ عَظِيمٖ ٤ ﴾ (القلم).

پــەروەردگار ســەلاواتی لــە دیــداری داوە، تکاکــاری ڕۆژی ناڕەحــەتی قیامەتە، پەیامبەری کۆتا ئایینی خـوای پـەروەردگارە، خـاوەنی مـەقامی مەحمودە کە لەناو کۆی پێغەمبەراندا تەنیا بە ئەو دراوە.

خوای پەروەردگار دەفەرموێت:

﴿ وَمِنَ ٱلَّيۡلِ فَتَهَجَّدۡ بِهِۦ نَافِلَةٗ لَّكَ عَسَىٰٓ أَن يَبۡعَثَكَ رَبُّكَ مَقَامٗا مَّحۡمُودٗا ٧٩ ﴾ (الإسراء).

واتا: ئەی موحەممەد(ﷺ) لە بەشێکی شەودا هەستە شەونوێژ بکە بە قورئان خوێندن تێیدا ئـەوە زیـادە نوێـژی تایبـەت بەتۆیـە ئومێـدەوار بـە پەروەردگارت بتگەیەنێتە پلە و جێگایەکی پەسەند کراو.

پێغەمبــەر(ﷺ)لەفەرمودەیەکــدا کــە موســلیم بۆمــان دەگێڕێتــەوە دەفەرموێت:

«أَنَا سَيِّدُ وَلَدِ آدَمَ يَوْمَ القِيَامَةِ، وَأَوَّلُ مَنْ يَنْشَقُّ عَنْـهُ القَبْـرُ، وَأَوَّلُ شَـافِعٍ وَأَوَّلُ مُشَفَّعٍ»

واتا: من گەورەی نەوەی ئادەمم لە ڕۆژی قیامەتدا، یەکـەمین کەسـێکم لە قەبر دێمە دەرەو یەکەم تکاکار و یەکەم تکا قبوڵکراوێکم.

ب– لەبەر ئەوەی ئەو ئیمامی سەرجەم پێغەمبەرانە، لە شەوی میعراجدا لە مزگەوتی ئەقصا ئیمامەتیی بۆ سەرجەم پێغەمبەران کرد، ئەی نابێت ئێمەش بیکەینە پێشەواو سەرمەشقی خۆمان.

ج- لەبەرئەوەی فەزڵ و پلەو پایە و مەقامی لە هەموو پێغەمبەران بەرزترە، لە فەرمودەیەکدا کە ئەبو هورەیرە دەگێڕێتەوە دەفەرموێت:

"فضلت على الأنبياء بست، أعطيت جوامع الكلم ونصرت بالرعب وأحلت لي الغنائم وجعلت لي الأرض مسجدا وطهورا وأرسلت إلى الخلق كافة وختم بي النبيون"،واتا:بەشەش شت فەزڵ و پلەم دراوە بەسەر کۆیی پێغەمبەراندا،زمان پاراوی لەگەڵ"جوامع کلم"

(مەبەست ئەوەیە فەرمودەی هەیە دێڕێکە کەچی بە دە لاپەرە شەرحی تەواو نابێت)،ترسم خراوەتە دڵی دوژمنەکانم بەزیندوویی و بە مردویی لێم دەترسن، دەستکەوتی جەنگم بۆ حەلاڵ کراوە، زەویم هەمووی بۆ کراوە بەمزگەوت، نێردراوم بۆ سەرجەم خەڵکی، بوومەتە کۆتا پێغەمبەر.

د– خوای گەورە پاراستوویەتی، هەمیشە ڕێنمونی کردووە، خوای پەروەردگار لەبارەیەوە فەرمویەتی:﴿ وَمَا يَنطِقُ عَنِ ٱلۡهَوَىٰٓ ٣ ﴾ (النجم).

واتا: لەئارەزووی خۆیەوە قسە ناکات.

هـ– لەبەرئەوەی پێغەمبەر(ﷺ) هەروەك ئیمە مرۆڤ بووە، برسی و تینوو تێر و دڵخۆش و دڵتەنگ بووە، چووەتە بازاڕ و ڕۆژووی گرتووە، نەخۆش بووە و چاکبۆتەوە، ژنی هێناوە و منالی بووە و منالی مردووە،

ژنــی مــردووه، نیشــتەجێ بــووە و کۆچــی کــردووە، لەبــەر ئــەوە ئــەو پێغەمبەرە(ﷺ) ژیانی وەکو کتێبیکی ئاوەڵا وایە ئەتوانی لە هەموو بـوار و لایەنێکی ژیانەوە چاوی لێ بکەیت و بیکەیتە پێشەنگی خۆت.

نموونەی هەرە بالآیە لە بارەی خێزان و ژیانی هاوبەشـەوە، لـەئاکار و مامەڵــەکانی لەگــەڵ منــالآن و خزمــانی لــەناو کۆمەڵگــەی ئیســلامییدا، پێشــەنگە لــەکاری بانگــەواز و ئــارامگریی لەســەری ، نــوور و ڕوونــاکیی ژیانمانە.

و- لەبەر ئەوەی پێغەمبەر(ﷺ) پێشەنگمانە لە هەڵسوکەوتی جـوانی لەگەڵ هاوەلآن، لەکاتی دیار نەبوونی هەر یەکێکیان هەواڵی دەپرسین، لـە حاڵیانی دەپرسییەوە، چاوپۆشیی لـە هەڵـە و کـەم و کـورتیی دەکـردن ، هــانی ئــەدان لەســەر کــارە چــاکەکانیان، بەسـۆز و بــەزەیی بــوو لەگــەڵ هــەژارەکانیان، جــوان مامەڵــەی دەکــرد لەگــەڵ منداڵــەکان، لەنــەزانی و نەفامیی دەریدەهێنان و فێری دەکردن.

بۆچی پێغەمبەر(ﷺ) خۆشەویست بکەین لای منداڵەکانمان؟

ا-چـونکە ســەرەتای گەشــەی منــداڵ باشــترین کاتــە بـۆ پێگەیانـدنی کەسایەتی، ئەگەر ئێمە بمانەوێت منالەکانمان پەروەردەیەکی موسـڵمانانە بکەین، پێویستە لـە سـەرەتاوە خـوای پـەروەردگارو پێغەمبـەر(ﷺ)ی لا خۆشەویست بکەین، کاتێك پێداگریی ئەکات بـۆ ڕازیکردنـی دایـك و بـاوکی گوێڕایەڵ و ئاسان ملکەچ ئەبێ.

ب- لەبەر ئەوەی منداڵ هەر لە منداڵییەوە لەسەر ئەو خۆشەویستییە ڕاهات، ئەوا کە گەورە بوو ئەو خۆشەویستییە قبوڵ دەکات، بە پێچەوانەشەوە ڕاستە کەسێ بە منداڵیی ڕانەهات لەسەر خۆشەویستیی، ئەوە لە گەورەبووندا پەروەردەکردنی قورس دەبێت.

ج– لەبەرئەوەی منداڵەکانمان ئەگەر پێغەمبەر(ﷺ)یان خۆش نەوێت، ئەوا شوێن ڕێبازەکەی ناکەون چەندە هەوڵیش بدەین لەگەڵیاندا.

د– لەبەر ئەوەی خۆشەویستیی پەیامبەر لە زۆر لایەنی ژیانمان بەخێرو بەرەکەت دەگەڕێتەوە بۆمان،ئەوەش ئەو خۆزگەیە کە هەر دایك و باوکێ دەیخوازێ.

هـ- لەبەر ئەوەی پەروەردگار لە قورئانی پیرۆزدا فەرمویەتی:

﴿ قُلْ إِن كُنتُمْ تُحِبُّونَ ٱللَّهَ فَٱتَّبِعُونِى يُحْبِبْكُمُ ٱللَّهُ وَيَغْفِرْ لَكُمْ ذُنُوبَكُمْ ۗ وَٱللَّهُ غَفُورٌ رَّحِيمٌ ﴿٣١﴾ ﴾ (آل عمران).

واتا: ئەی موحەممەد(ﷺ) بڵێ: ئەگەر ئێوە خواتان خۆش دەوێت کەواتە دوای من بکەون تا خواش ئێوەی خۆش بوێت وە لە گوناهەکانتان خۆش بێت وە خوا لێخۆشبووی میهرەبانە.

مرۆڤ بە خۆشەویستیی پێغەمبەر(ﷺ)،خۆشەویستیی خوای گەورە بەدەست دەهێنێ لە دنیاو دواڕۆژدا.

و - لەبەرئەوەی بەهەشت بۆ ئەوانەیە کە پێغەمبەر(ﷺ)یان خۆش دەوێت و گوێڕایەڵیی دەکەن، لە فەرمودەیەکدا کە ئیمامی بوخاریی گێڕاویەتیەوە دەفەرموێت :

عن أبي هريرة أن رسول الله (ﷺ) قَالَ :"كُلُّ أُمَّتِي يَدْخُلُونَ الجَنَّةَ إِلَّا مَنْ أَبَى ، قَالُوا : يَا رَسُولَ اللَّهِ ، وَمَنْ يَأْبَى ؟ قَالَ : مَنْ أَطَاعَنِي دَخَلَ الجَنَّةَ ، وَمَنْ عَصَانِي فَقَدْ أَبَى".

واتا: هەموو کەسێکی ئوممەتەکەم دەچێتە بەهەشتەوە تەنیا ئەوە نەبێ کە خۆی نایەوێ، وتیان: ئەی پەیامبەری خوا ئەوە کێیە کە نایەوێ؟ فەرمووی: هەرکەسێ گوێڕایەڵییم بکات دەچێتە بەهەشتەوە، ئەوەی سەرپێچییم بکات ئەوەیە کە نایەوێ.

ئایە دایك و باوك خۆزگە دەخوازن دوای خۆشەویستیی پەروەردگار و لێخۆش بوونی بچنە بەهەشتەوە؟

ز– لەبەر منداڵەکانمان ئەو سپاردەیەی خوای گەورەن کە دەبێت ئاگاداریان بین، لە رۆژی قیامەتدا خوای گەورە لێپرسینەوە لە باوك دەکات لەسەر منداڵەکانی, بەر لەوەی لێپرسینەوە بکرێت لە منداڵ لە باوانی، ئیبن قەیم دەفەرموێت هەرکەسێ منداڵەکەی پشتگوێ بخات لە فێرکردنی هەرشتێك سوودی پێ بگەێنی، ئەوە ئامانجەکەی خراپ و ناشیرین کردووە. زۆربەی منداڵەکان بەهۆی پشتگوێخستنیانەوە لەلایەن دایك و باوکیانەوە کە فێری فەرمانی ئایین و سووننەتەکانیان ناکەن، بەمنداڵیی لە کیسیان دەچێت و کە گەورە بوون هیچ ئامۆژگارییەك سوودی نابێ.

چۆن منداڵەکانمان فێری خۆشەویستیی پێغەمبەر(ﷺ)بکەین؟

یەکەم: پێشەنگی چاکەکار

ئەبێت دایك و باوك بزانن، کە منداڵ وەکو ئامێری ڕادار وایە ،شتەکانی دەوروبەری وەردەگرێت، ئەگەر دایك و باوك بەڕاستی پێغەمبەریان خۆش بوێت، ئەوا منداڵەکە زۆر بەسروشتی ئەو خۆشەویستییە وەردەگرێت، بێ ئەوەی دایك و باوك هەوڵێکی ئەوتۆی لەگەڵ بدەن، چونکە منداڵ ئەو خۆشەویستییە لە چاوەکانیان دەبینێ، لە سۆزی قسەکانیان کاتێك باسی دەکەن، لە زۆری سەلاواتدان لەسەری، بۆ تامەزۆریی گەیشتن بە دیداری و هەمیشە دەڵێن حەزمان لە فلانە شتە لەبەر ئەوەی پێغەمبەر(ﷺ) حەزی لێی بووە، ئەو کارە دەکەین لەبەرئەوەی ئەو حەزی پێکردووە، فلانە کار ناکەین لەبەر ئەوەی ئەو قەدەغەی کردووە، ئێمە ئەم کارانە دەکەین خوای پەروەردگار ڕازی دەکەین و بەهیوای گەشتنین بە پێغەمبەر لەبەهەشتدا، بەو جۆرە منداڵەکەت بەهۆی ئەوەی تۆ بوویتە پێشەنگی چاك بۆی شیلەی خۆشەویستیی پێغەمبەر نۆش دەکات، کە پێشەنگ بوون ئاسانترین و کورتترین ڕێگەی پەروەردەکردنە.

موحەمەد قوتب دەڵێت: زۆر ئاسانە کتێبێك بنووسی لەسەر پەروەردەی منداڵ، یاخود پرۆگرامێك دابنێیت، بەلام ئەو کتێب و پرۆگرامە هەر تەنیا نووسینێکی سەر کاغەزە، هەتا نەبێتە ئاکار و هەڵسوکەتی کەسێك، ئەو کەسە بە هەڵسوکەوت و خووڕەوشتی بەرجەستەی بکات، ئەوکاتە دەبێتە کتێب و پرۆگرام.

زۆر ناسرووشتییه تۆ داوای کارێك له منداڵەکەت بکەیت خـۆت نـەتوانی بیکەی.

نابێـت ئێمـه شـتێکیان پـێ بڵـێن خۆمـان پێچـەوانەکەی بکـەین، پەروەردگار لەو بارەوه فەرمویەتی:

﴿ ۞ أَتَأۡمُرُونَ ٱلنَّاسَ بِٱلۡبِرِّ وَتَنسَوۡنَ أَنفُسَكُمۡ وَأَنتُمۡ تَتۡلُونَ ٱلۡكِتَٰبَۚ أَفَلَا تَعۡقِلُونَ ٤٤ ﴾ (البقرة).

واتـا: ئایـا فـەرمان بەسـەر خەڵکیـدا دەدەن بەچـاکە؟ وە خۆتـان فـــەرامۆش دەکـــەن (لەگـــەڵ ئەمەشـــدا) کـــە ئێـــوە دەوری پەڕاوەکە(تەورات)دەکەنەوە دەی ئایا ژیر نابن و تێ ناگەن؟

له ئایەتێکی تردا دەفەرموێت:

﴿ يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُواْ لِمَ تَقُولُونَ مَا لَا تَفۡعَلُونَ ٢ كَبُرَ مَقۡتًا عِندَ ٱللَّهِ أَن تَقُولُواْ مَا لَا تَفۡعَلُونَ ٣﴾ (الصف).

واتا: ئەی ئەوانەی کە بڕواتان هێناوه بۆچـی ئـەوەی ئـەیڵێن ئـەنجامی نادەن. زۆر مایەی ڕق و توڕەیی یه لای خوا که قسـەیەك بڵـێن کـردەوەی پێ ناکەن.

دووەم: لەهەر تەمەنێکدا بەشێوازی گونجاو مامەڵەی لەگەڵدا بکە

ا- قۆناغی دوای لەدایك بوون تا تەمەنی دووساڵیی.

لەم تەمەنەدا کەسی پێشەنگ ئەتوانێت باشترین ڕۆڵ ببینێت، کاتێك منداڵ ئەبیستێ دایك و باوکی سەلاوات ئەدەن لەسەر پێغەمبەر(ﷺ)کاتێك ناوی دەبەن یان کەسێك ناوی دەبات، یاخود ڕۆژانی هەینی کە سەلاوات ئەدەن، بەم شێوە هەر بە منداڵیی ڕادێت لەسەر خۆشەویستیی پێغەمبەر(ﷺ)،ئەم خۆشەویستییە گەورە دەبێت لەگەڵیدا.

یاخود ئەو سرودانەی کە بۆ پێغەمبەر وتراون بۆی لێبدرێت.

ب- تەمەنی سێ بۆ شەش ساڵی:

منداڵ لەم تەمەنەدا زۆر حەز بە بیستنی چیرۆك دەکات، بۆیە چیرۆکی ژیانی پێغەمبەر(ﷺ)بە سادەیی باس بکە بۆی، کە ئەو پەیامبەرە خوای گەورە ناردی تاوەکو ئێمە ڕێنموونی بکات ، ڕێگای چاکەمان پێ بناسێنێ، لەخراپەکاریی دوورمان بخاتەوە، ئەوەی کار و کردەوەی چاك بکات ئەوا ئەچێتە بەهەشت، ئەوەشی کاری خراپ بکات ئەچێتە دۆزەخەوە، لەبارەی عبدالله باوکی و خاتوو ئامینەی دایکییەوە قسەی بۆ بکە، باسی لەدایك بوونی و باسی چوونی بۆ لای دایەنەکەی بۆ بکە خاتوو حەلیمە و بۆی باس بکە کە بەهەتیوویی گەورە بوو.

لەم قۆناغەی تەمەنیدا گرنگە فەرمودەی بۆ باس بکەیت و گفتوگۆی لەگەڵ بکەی لەسەر فەرمودەکە و ئەوەی ئەو لێی تێناگات بۆی ڕوونبکەیتەوە.

واباشە هەفتانە فەرمودەیەکی کورت لەبەر بکات لەگەل ماناکەی، نمونەی ئەم فەرمودانە:

من قال (لا إله إلاَّ الله دخل الجنة)، واتا: هەرکەسێ بڵێ لا إلە إلا الله ئەچێتە بەهەشتەوە.

(إن الله جميل يحب الجمال)، واتا: خوای پەروەردگار جوانەو جوانیشی خۆش دەوێت.

(إن الله يحب إذا عمل أحدكم عملا أنْ يتقنه)، واتا: خوای گەورە حەز دەکات هەرکەسێکتان کارێکی کرد بەجوانیی ئەنجامی بدات.

(خيركم من تعلم القران وعلمه)، واتا: باشترینتان ئەو کەسەیە کە قورئان فێر دەبێت و خەڵکییش فێر دەکات.

(إماطة الأذى عن الطريق صدقة)، واتا: لابردنی ناڕەحەتیی لەسەر ڕێگا چاکەیە.

(لايدخل الجنة نمام)، واتا: قسەهێنەر و قسەبەر ناچێتە بەهەشت.

(من لم يشكر الناس لم يشكر الله)، واتا: ئەوەی سوپاسی خەڵکیی نەکات، سوپاسی خوای گەورەش ناکات.

(ليس منا من لم يرحم صغيرنا ويوقر كبيرنا)، واتا: ئەو کەسە لە ئێمە نییە کە بەسۆز نەبێت بەرامبەر بە بچوکەکانمان و ڕێز لەگەورەکانمان نەگرێت.

(المسلم من سلم المسلمون من لسانه و يده)، واتا: موسڵمان ئەو کەسەیە کە موسڵمانان لە زمان و دەستی پارێزراوبن.

(الكلمة الطيبة صدقة)، واتا: قسەی باش چاکەیە.

(لاتغضب ولك الجنة)، واتا: توڕەمەبە بەهەشت بۆ تۆیە.

(تبسمك في وجه أخيك صدقة)، واتا: زەردەخەنە کردنت بەڕووی براکەتدا چاکەیە.

(الراحمون يرحمهم الرحمن)، واتا: کەسانی بەسۆزو میهرەبان، خوای گەورە بەڕەحم دەبێت بەرامبەریان.

(من حسن إسلام المرء تركه مالا يعنيه)، واتا: لەڕەوشت جوانیی مرۆڤی موسڵمان، ئەوەیە واز لەکارێ بهێنێ کە پەیوەندیی بەوەوە نییە.

(خير الناس أنفعه للناس)، واتا: چاکترینی خەڵکیی ئەو کەسەیە کە سودی بۆ خەڵکیی هەبێت.

(الدين النصيحة)، واتا: ئایین ئامۆژگارییە.

(الجنة تحت أقدام الأمهات)، واتا: بەهەشت لە ژێر پێی دایکاندایە.

(تهادوا تحابوا)، واتا: دیاریی ببەخشن بەیەکتر، لای یەکتر خۆشەویست دەبن.

(التائب من الذنب كمن لاذنب له)، واتا: ئەو کەسەی لەتاوان پەشیمان دەبێت، وەك ئەوەیە کە تاوانی نەکردبێت.

(جعلت قرة عيني في الصلاة)، واتا: نوری چاوەکانم لە نوێژدایە.

(الحياء من الإيمان)، واتا: شەرم و شکۆ لە ئیمانەوەیە.

(آية المنافق ثلاث، إذا حدث كذب وإذا وعد أخلف وإذا أوتمن خان)، واتا: نیشانەی کەسی دووڕوو سێ شتە، قسە بکات و درۆ بکا، پەیمان بدات و نەیباتەسەر، سپاردەی لادابنێی ناپاکیی لێ بکات.

ج- قۆناغی نێوان حەوت بۆ دە ساڵ.

لەم قۆناغەدا باسی هەڵوێستی پێغەمبەر(ﷺ)ی بکە بەرامبەر بە منداڵ، خۆشەویستیی بەرامبەر بەمنداڵ، سۆزی بۆیان، ڕێزی لە منداڵ، یاری و گەمەکردنی لەگەڵیان، زۆر شتی تریش هەیە کە بۆی باس بکەیت، ئەگەر منداڵەکە کچ بوو، ئەوا ئەوانەی بۆ باس بکە کە لە گەڵ کچدا بووە، بە پێچەوانەشەوە، ئەوە بزانە کە چیرۆك کاریگەریی زۆر لەسەر منداڵ دروست دەکات، ئەو هەستە لای منداڵ دروست دەکات کە لاسایی پاڵەوانی نێو چیرۆکەکە بکات.

١- باسـی پێغەمبـەر(ﷺ)ی بـۆ بکـە کـە چـۆن یـاریی کـردووە لەگـەڵ حەسەنو حسێنی کچەزای.

* لەفەرمودەیەکدا کە عبداللەی کوڕی شەداد دەگێڕێتەوە:

أَخْبَرَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ سَلَّامٍ قال : حَدَّثَنَا يَزِيدُ بْنُ هَارُونَ قـال : أَنْبَأَنَا جَرِيرُ بْنُ حَازِمٍ قال : حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْـنُ أَبِـي يَعْقُـوبَ الْبَصْـرِيُّ ، عَـنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ شَدَّادٍ ، عَنْ أَبِيهِ ، قال : خَرَجَ عَلَيْنَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْـهِ وَسَلَّمَ فِي إِحْدَى صَلَاتَيِ الْعِشَاءِ وَهُوَ حَامِلٌ حَسَنًا أَوْ حُسَـيْنًا فَتَقَـدَّمَ رَسُـولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْـهِ وَسَـلَّمَ فَوَضَـعَهُ ، ثُـمَّ كَبَّـرَ لِلصَّـلَاةِ فَصَـلَّى فَسَجَدَ بَـيْنَ ظَهْرَانَيْ صَلَاتِهِ سَجْدَةً أَطَالَهَا قَالَ : أَبِي فَرَفَعْتُ رَأْسِي وَإِذَا الصَّبِيُّ عَلَى ظَهْـرِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْـهِ وَسَـلَّمَ وَهُـوَ سَـاجِدٌ فَرَجَعْـتُ إِلَـى سُـجُودِي فَلَمَّـا قَضَى رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الصَّلَاةَ قَالَ النَّاسُ : يَـا رَسُـولَ اللَّـهِ إِنَّكَ سَجَدْتَ بَيْنَ ظَهْرَانَيْ صَلَاتِكَ سَجْدَةً أَطَلْتَهَا حَتَّى ظَنَنَّا أَنَّهُ قَـدْ حَـدَثَ أَمْـرٌ أَوْ أَنَّهُ يُوحَى إِلَيْكَ قَالَ : " كُلُّ ذَلِكَ لَمْ يَكُنْ وَلَكِنَّ ابْنِـي ارْتَحَلَنِـي فَكَرِهْـتُ أَنْ أُعَجِّلَهُ حَتَّى يَقْضِيَ حَاجَتَهُ " .

واتـا: پێغەمبـەری خـوا لەنوێـژێکی عیشـادا حەسـەن یـان حوسـەینی هەڵگرتبوو دەرچوو بۆ لامان و داینا و تەکبیرەی نوێژی کرد و کڕنۆشـێکی بـرد درێـژەی کێشـا، سـەرم بـەرزکردەوە بینـیم منداڵەکـە لەسـەر پشـتی پێغەمبەری خوایە و ئەو لەسجوددایە، بۆیـە درێـژەم بەسجودەکەی خـۆم دا، کـە پێغەمبـەری خـوا لەنوێژەکـەی بوویـەوە خـەڵکیی وتیـان: ئـەی پێغەمبـەری خـوا سـجودی نوێژەکـەت درێـژەی کێشـا تائـەوەی وەهامـان

گومان برد شتێك روویدابێ یان وەحیت بۆ هاتبێ، پێغەمبەریش فەرمووی: هیچ یەك لەوانە نەبوو، ئەم کوڕەم لەسەر پشت بوو نەمویست پەلەی لێ بکەم تاوەکو خۆی حەزی نامێنێ و دادەبەزێ.

* لەفەرمودەیەکی تردا کە عبداللەی کوڕی بورەیدە دەگێڕێتەوە:

حَدَّثَنَا الْحُسَيْنُ بْنُ حُرَيْثٍ ، حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ حُسَيْنِ بْنِ وَاقِدٍ ، حَدَّثَنِي أَبِي ، حَدَّثَنِي عَبْدُ اللَّهِ بْنُ بُرَيْدَةَ ، قَال : سَمِعْتُ أَبِي بُرَيْدَةَ ، يَقُولُ : كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَخْطُبُنَا إِذْ جَاءَ الْحَسَنُ وَالْحُسَيْنُ عَلَيْهِمَا قَمِيصَانِ أَحْمَرَانِ يَمْشِيَانِ ويَعْثُرَانِ ،فَنَزَلَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مِنَ الْمِنْبَرِ فَحَمَلَهُمَا ، ووَضَعَهُمَا بَيْنَ يَدَيْهِ ، ثُمَّ قَالَ : " صَدَقَ اللَّهُ إِنَّمَا أَمْوَالُكُمْ وَأَوْلادُكُمْ فِتْنَةٌ سورة التغابن آية ١٥ فَنَظَرْتُ إِلَى هَذَيْنِ الصَّبِيَّيْنِ يَمْشِيَانِ وَيَعْثُرَانِ ، فَلَمْ أَصْبِرْ حَتَّى قَطَعْتُ حَدِيثِي وَرَفَعْتُهُمَا " .

واتا: پێغەمبەری خوا وتاری بۆ دەدایین حەسەن و حوسێن هاتن و دوو قەمیسی سوریان لەبەردابوو، ڕێیان دەکرد و دەکەوتن، پێغەمبەری خوا(ﷺ) لەسەر مینبەرەکە دابەزی و هەردووکیانی هەڵگرت و لەبەردەست خۆی دانان و پاشان فەرمووی: خوای گەورە راستی فەرمووە کە ماڵ و منداڵتان فیتنەن، روانیم ئەم دوو منداڵە رێ دەکەن و دەکەون، خۆمم پێ رانەگیردرا وتارەکەم بڕی و هەڵمگرتن.

ئیمامی بوخاریی لە ئەبو هورەیرەوە دەگێڕێتەوەو دەفەرموێت:

قَبَّلَ رَسُولُ اللَّهِ (صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) الحَسَنَ بْنَ عَلِيّ وَعِنْدَهُ الأَقْرَعُ بْنُ حَابِسٍ التَّمِيمِيُّ جَالِسًا، فَقَالَ الأَقْرَعُ: إِنَّ لِي عَشَرَةً مِنَ الوَلَدِ مَا قَبَّلْتُ مِنْهُمْ

أَحَدًا، فَنَظَرَ إِلَيْهِ رَسُولُ اللَّهِ (صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) ثُمَّ قَالَ: «مَنْ لاَ يَـرْحَمُ لاَ يُرْحَمُ».

واتـا: پەيامبــەری خــوا(ﷺ) ماچــی حەســەنی کــوڕی عــەلیی کــرد و ئەقرەعی کوڕی حابسی تەمیمیی لا دانیشتبوو، ئەقرەع وتی: من دە کوڕم هەیــە تــاوەکو ئێســتا هیچــیانم مــاچ نــەکردووە، پەیامبــەری خــوا(ﷺ) تەماشایەکی کرد و پاشان فەرمووی: هەرکەسێ بەزەیی نەبێ، ئەوە خوای گەورەش بەزەیی بەرانبەر نابێ.

* لە فەرمودەیەکدا کە خاتوو عائیشەی دایکی باوەڕداران (خـوا لێـی ڕازیی بێت) دەگێڕێتەوە:

" جَـاءَ أَعْرَابِـيٌّ إِلَـى النَّبِـيِّ صَـلَّى اللَّـهُ عَلَيْـهِ وَسَـلَّمَ ، فَقَـالَ : أَتُقَبِّلُـونَ صِبْيَانَكُمْ ؟ فَمَا نُقَبِّلُهُمْ ، فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : أَوَ أَمْلِكُ لَـكَ أَنْ نَزَعَ اللَّهُ مِنْ قَلْبِكَ الرَّحْمَةَ ؟ " .

واتا: ئەعرابییەك هاتەلای پەیامبەری خوا(ﷺ) و پرسی: منداڵەکانتان ماچ دەکەن؟ ماچیان ناکـەین، پەیامبــەری خــواش(صَـلَّى اللهُ عَلَيْـهِ وَسَـلَّمَ) فــەرمووی: مـن نـاتوانم بــەزەیی بخەمــە دڵتــەوە کاتێـك کـە خـوای گـەورە بەزەیی لەدڵت دەرهێنابێ.

پێغەمبەر(ﷺ) زۆر خاکەرا و سادە بووە لەگەڵ منداڵدا بەگشتی و زۆر بەتایبــەت لەگــەڵ کچــەزاکانیدا، ئیمـامی حەســەنی دەخســتە ســەر شـانی پیرۆزی و ماچی دەکرد و بەدەمیەوە پێدەکـەنی، یـاریی لەگـەڵ دەکـرد و ڕای دەکـرد بەدوایـدا و ئـەیگرت ، پێغەمبــەر(ﷺ) کـەمێك ئـاوی سـاردی

دەکـردە دەمـی پـیرۆزی و ئـەیکرد بەدەموچـاویدا و پێدەکـەنی و زمـانی دەردەکرد بۆ ئیمامی حوسێن و ئەویش ئەیەویست بیگرێ و پێدەکەنی.

ئەگـەر کـارێکی نادروسـتیان بکردایـە، ئـەوا بەسـۆزو میهرەبانییـەوە هەڵەکانی بۆ ڕاست دەکردنەوە، ئەبو هورەیرە دەگێڕێتەوە:

"أخذ الحسن بن علي تمرة من تمر الصدقة فجعلها في فيه. فقـال رسـول الله (صـلى الله عليـه وسـلم): «كـخ كـخ ارم بهـا أمـا علمـت أنـا لا نأكـل الصدقة!».

واتـا: حەسـەنی کـوڕی عـەلیی خورمایـەکی سـەدەقەی خسـتە دەم، پەیامبەری خوا(ﷺ) فەرمووی: کخ کخ فڕێی بـدە ئایـە نـازانی ئێمـە لـە سەدەقە ناخۆین!

ب- وێنەیەکی تر لە ژیانی پێشەوای مرۆڤایەتی:

برایــەکی ئەنەســی کــوری مالیــك کــە پێیــان دەوت ئــەبا عومەیــەر، باڵندەیــەکی بچــووکی کــڕی بــوو زۆر دڵخــۆش بــوو پێــی، هــەرکات پێغەمبەر(ﷺ)دەیبینی هەواڵی باڵندە بچووکەکەی دەپرسی و دەیفەرموو ئەباعومەیر نوغەیر چییکرد؟ جارێـك پێغەمبـەر(ﷺ)ئەڕۆیشـت بـۆ بـازاڕ، بینی ئەبا عومەیر دەگری، پرسی بۆچی دەگریت؟ وتی" نوغەیر مـردووە، پێغەمبەر(ﷺ)لای مایەوە و قسەی خۆشی زۆری بۆ کرد و دڵنـەوایی کـرد و یاریی لەگەڵ کرد تا کەوتە پێکەنین و دڵیخـۆش بـوو، یـەکێك لـەهاوەڵان ئەوەی بینی، لە پێغەمبەر(ﷺ)پرسی کە بۆچـی دانیشـتووی لەگـەڵ ئـەو منداڵە؟ ئەویش فەرمووی:" باڵندەکەی مردووە دڵخۆشییم دایەوە".

ج- سۆزو بەزەیی پێغەمبەر(ﷺ)بەرامبەر بە گریانی منداڵ لە نوێژدا:

ئەنـــــەس بۆمـــــان دەگێڕێتـــــەوەو دەفـــــەرموێت:هـــــەرکاتێك پێغەمبەر(ﷺ)نوێژی بۆمان بکردایە و گوێی لـە گریـانی منـداڵێك بووایـە، نوێژەکـەی کـورت دەکـردەوە، پێغەمبـەر(ﷺ)خـۆی باسـی ئـەوەمان بـۆ دەکات و دەفەرموێت : هەرکاتێك نوێژ بکەم و بمەوێت نوێژەکە درێژ بکەم کە گوێم لە دەنگـی گریـانی منـداڵێك دەبێـت نوێژەکـە کـورت دەکەمـەوە، چونکە دەزانم دڵی دایکی ئەو منداڵە چەند ناڕەحەت دەبێت کـە گـوێی لـە گریانی مناڵەکەی دەبێت.

هـ- هاوەڵی کردنی منداڵ:

پێغەمبەر(ﷺ)منداڵی دەهێنا بـۆ مزگـەوت و بەسـۆز و میهرەبانییـەوە دەستی بەسەردا دەهێنان تا هانیان بدات بێن بۆ مزگەوت.

جابری کوڕی ئـەبی سـەمرە(ڕەزای خـوای لەسـەر بێـت) دەگێڕێتـەوە: نوێژی نیوەڕۆم لە خزمەت پێغەمبەر(ﷺ)کرد،پێغەمبەر(ﷺ)گەڕایەوە بۆ ماڵەوە لەڕێگا دوو منداڵی بینـی بەدەسـتی موبارەکـەی دەسـتی بەسـەر و روخساری هەردوو منداڵەکەدا هێنـا، منـیش خـۆم گەیانـدێ و وتم: بـا لـەو بەرەکەتە بێبەش نەبم، دەستی بەسەر و روخساری منیشدا هێنـا دەسـتی موبـارەکی سـاردبوون و بۆنیشـیان ئەوەنـدە خـۆش بـوو ئـەتوت دەسـتی موبارەکی کردووە بە گۆزەی پڕ لەگولاَودا.

ز- بەخشین بە منداڵان:

ئیمامی موسلیم لەئەبو هورەیرەوە دەگێڕێتەوە کە خەڵکی هەرکات نۆبەرەی بەرهەمیان پێ بگەشتایە، دەیانهێنایە خزمەت پێغەمبەر(ﷺ) ئەویش ئەم نزایەی بەسەردا دەخوێند:

اللهم بارك لنا في ثمرنا وبارك لنا في مدينتنا وبارك لنا صاعنا وبارك لنا في مدنا.

واتا: خوایە گیان بەرەکەت بخەرە بەرووبووم و مەدینە و خۆراك و تووێشوومان.

پاشان بچوکترین منداڵی بانگ دەکرد و نۆبەرەی میوەکەی پێ ئەدا.

و- لەنوێژدا منداڵی لەباوەش ئەگرت:

لە صەحیحی بوخاری و موسلیمدا هاتووە لەقەتادەوە دەگێڕیتەوە:

"أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) كَانَ يُصَلِّي وَهُوَ حَامِلٌ أُمَامَةَ بِنْتَ زَيْنَبَ بِنْتِ رَسُولِ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) ، وَلِأَبِي العَاصِ بْنِ رَبِيعَةَ بْنِ عَبْدِ شَمْسٍ فَإِذَا سَجَدَ وَضَعَهَا ، وَإِذَا قَامَ حَمَلَهَا".

واتا: پەیامبەری خوا(ﷺ) نوێژی دەکرد و ئومامەی کچی زەینەبی کچی خۆی هەڵگرتبوو، کە کچی ئەبی ئەلعاص ی کوڕی رەبیعەی کوڕی عەبد شەمس بوو، کە دەچووە کڕنۆش دایدەنا و کە هەڵدەستایەوە هەڵیدەگرتەوە.

ز- ڕێزگرتنی لەمندالّ:

زۆربەی کات لە کۆڕی زیکری و زانستەکانی پێغەمبەر(ﷺ)دا مندالّ ئامادە دەبوون،لەیەکێك لەو کۆڕانە دوو مندالّ لای ڕاستی دانیشتبوون،لای چەپیش پیاوە گەورەو بەتەمەنەکان دانیشت بوون،هەندێك ئاویان هێنا، پێغەمبەر(ﷺ)خواردییەوە و پاشان بەمندالّەکانی وت کە لای ڕاستییەوە دانیشتبوون، ڕێگەم ئەدەن ئاوەکە بدەم بە پیاوە گەورەکان،مندالّێکیان وتی، نە بەخوا ئەی پەیامبەری خودا ئەوەی لەتۆ ماوەتەوە نایدەم بەکەسی تر و خۆم ئەیخۆمەوە،پێغەمبەر(ﷺ)ئاوەکەی دا بەمندالّەکە.

عبداللەی کوڕی عامر (ڕەزای خوای لیّ بێت) دەگێڕێتەوە کە جارێك پێغەمبەر(ﷺ)لەمالّمان بوو، دایکم بانگی کردم وتی وەرە عبداللە ئەو شتەت ئەدەمیّ، پێغەمبەر فەرمووی:"چی ئەدەیتیّ؟" ،دایکم وتی: ئەو خورمایەی ئەدەمیّ، پێغەمبەر(ﷺ) فەرمووی:"گەر ئەوەت پیّ نەبوایە، ئەوا بە بەدرۆ لەسەرت دەنوسرا".

ح- وەسێتی پێغەمبەر(ﷺ) بۆ بەخێوکردنی کچ:

لەسەردەمی نەفامییدا بوونی کچ نەنگی و شورەیی و مایەی خەم بوو، پێغەمبەر(ﷺ)لەفەرمودەیەکدا فەرمویەتی:" هەرکەسیّ سیّ کچی هەبێت و ئارام بگریّ لەسەر ناخۆشی و ناڕەحەتیی بەخێوکردنیان، ئەوا ئەچێتە بەهەشتەوە، پیاویك وتی ئەی دوو کچ؟ فەرمووی:"ئەگەر دووانیش بێت"، پیاوێکی تر وتی: ئەگەر یەك کچ بێت؟ پێغەمبەر(ﷺ) فەرمووی:"ئەگەر یەك کچیش بێت".

ز- ڕاستکردنەوەی هەڵەکانیان و سووربوونی لەسەر ئامۆژگاریی کردنیان بە شێوازێکی جوان تا هەڵەکانیان لەڕەگەو ڕیشەوە لەناو ببات:

هاوەڵێکی پێغەمبەر(ﷺ) خزمەتکارێکی خەڵکی فارس بوو، ئەڵێ لەگەڵ پێغەمبەردا بەشداری ئوحود بووم و لە پیاوێکی موشریکمداو وتم ئەم لێدانەم لێبگرە من لاوێکی فارسم، لام کردەوە بەلای پێغەمبەردا فەرمووی:"خۆزگە دەتووت لێمی بگرە من لاوێکی ئەنصارییم".

عبداللەی کوڕی عومەر شەونوێژی نەدەکرد، جارێک پێغەمبەر(ﷺ)پێی فەرموو:"عبدالله باشترین پیاوە ئەگەر شەونوێژ بکات" لەدوای ئەم قسەیەوە عبدالله زۆربەی کاتەکانی شەوی بەشەونوێژ بەسەر دەبرد.

ح- پێغەمبەر(ﷺ)هاوەڵانی فێر دەکرد کە چۆن نهێنی بپارێزن:

عبداللەی کوڕی جەعفەر (ڕەزای خوای لەسەر بێت) دەڵێت: جارێك لەگەڵ پێغەمبەر(ﷺ)لەپشتی ئەسپێك سوار بووبووم، قسەیەکی بۆ باس کردم و پێی وتم کە لای کەس باسی نەکەم.

ت- سۆزی بەرامبەر بە خزمەتکار:

ئەنەسی کوڕی مالیك (ڕەزای خوای لەسەربێت) دەڵێت: کاتێك پێغەمبەر(ﷺ)بانگی دەکردین دەیفەرموو"کوڕم"یاخود"ئەنیس "کە ئەمە کورتکردنەوەی ناوە وەك ڕێزێك، ئەنەس دەفەرموێت:

دە ساڵ خزمەتی پێشەوای مرۆڤایەتییم کرد، واللەی پێی نەوتووم ئۆف , یان بۆچی ئەوەت کردیان بۆ ئەوەت نەکرد.

ك - پێشبڕكێ:

پێغەمبەر(ﷺ) زۆرجار پێشبڕكێی بە مندالآن دەكرد تا بیر و هۆشیان چالاك بێت و گەشە بە تواناكانیان بدات و هیممەتیان بەرز بكاتەوە و توانا شاراوەكانیان دەربخات.

پێغەمبەر(ﷺ) پێشبڕكێی كرد لەنێوان "سەمرە"و"رافع"كە دوو لاوی تازە پێگەشتوو بوون حەزیان كرد بەشداریی جیهاد بكەن، بەهۆی كـەمیی تەمەنیانەوە پێغەمبەر(ﷺ)هـەردووكیان رەتكـردەوە،"سـەمرە"وتی مـن لەوەشـاندی تـیردا زۆر باشـم و دەسـتم ڕاسـتە،"رافع "وتـی منـیش لـە زۆرانبازیـــدا زۆر بـــەتوانام، پێغەمبـــەر(ﷺ) زۆرانـــی بەهـــەردووكیان كرد،"رافع" بردییەوە، بۆیە پێغەمبەر(ﷺ)مۆڵەتی هەردووكیانی دا.

ل- سۆزو بەزەیی پێغەمبەر(ﷺ)بەرامبەر بە ئاژەلان، چەند نمونەیەك:

چیرۆكی ئاسكەكە، ئەنەسی كوڕی مالیك (ڕەزای خوای لێ بێت) بۆمـان دەگێڕێتەوە،پێغەمبـــەر(ﷺ) بـــەلای كۆمـــەڵێك خـــەڵك تێپـــەڕیی بینـــی ئاسكێكیان ڕاو كردووەو بەكۆڵەكەیەكەوە بەستوویانەتەوە، ئاسـكەكە بـە پێغەمبەری وت كە ئـەم ڕاوچـیانە گرتوویانـە و دوو بێچـووی هەیـە، داوای كرد لە پێغەمبەر(ﷺ)كە تكای بۆ بكات بەری بدەن تا شیر بـدات بـە دوو بێچـوەكەی و بێتـــەوە، پێغەمبـــەر(ﷺ) فـــەرمووی: كـــێ خـــاوەنی ئـــەم ئاسكەیە با ئازادی بكات تاوەكو شیر بدات بە بێچوەكانی و بێتەوە، وتیان كێ دەبێتە كەفیلی؟ فەرمووی: من, ئاسكەكەیان بەرداو چوو شیری دا بـە

بێچوەکەی و گەڕایەوە، ئەوانیش بەستیانەوە، پێغەمبەر(ﷺ)ئاسکەکەی کڕی و ئازادی کرد.

جارێك پێغەمبەر(ﷺ)چووە باخی گەنجێکی ئەنصاریی، لەناو باخەکەدا وشترێکی لێ بوو، کە پێغەمبەری بینی فرمێسك بەچاوەکانی هاتە خوارەوە، پێغەمبەر(ﷺ)فەرمووی کێ خاوەنی ئەم وشترەیە؟ گەنجە ئەنصارییەکە وتی من. پێغەمبەر(ﷺ) پێی فەرموو: لەخوا بترسە ئەم وشترە خوا پێی داویت، شکاتت لێدەکات و ئەڵێت تۆ زۆر برسی و ماندووی دەکەیت.

خاتو عائیشەی دایکی باوەڕداران (خوا لێی ڕازی بێت) وشترێکی هەبوو هاتووچۆی پێدەکرد، پێغەمبەر(ﷺ)پێی فەرمووی: بەسۆزو میهرەبان بە لەگەڵی ئەی عائیشە.

چەندین نمونەی تر هەیە کە دەتوانی بۆی باس بکەیت.

ئەگەر بتوانی منداڵەکان ببەیت بۆ سەردانی گۆڕی پێغەمبەر(ﷺ) و فێری ئادابی مزگەوتی بکەی – بەتایبەت مزگەوتی پێغەمبەر و مەککەی پیرۆز، بۆی باس بکە کە هەرکات سەلاوات بدەی لەدیداری پێغەمبەر(ﷺ)، خوای گەورە ڕۆحی دەگێڕێتەوە لاشەی خۆی وەلامـان ئەداتەوە، فێری بکە کە لەنزیك گۆڕی پێغەمبەر(ﷺ) دوعامان کرد، دەبێت ڕووبکەینە قیبلە، موسڵمان دەبێت تەنیا داوا لەخوای گەورە بکات.

باسی فەزڵ و گەورەیی ڕەوزەی پیرۆزی بۆ بکە، سووربوونی خۆتی بۆ نیشان بدە کە بچنە ئەو شوێنە پیرۆزە و تێدا بمێننەوە، ئێمە پارەیەکی زۆر خەرج دەکەین بۆ منداڵەکانمان بۆ خوێندن و جل و بەرگ و پۆشاك و خۆشی و سەیران و گەڕانیان تا پاشەڕۆژێکی دنیاییان بۆ دابین بکەین، سەردانی ئەو شوێنە پیرۆزەش هیچی کەمتر نییە لەو شتانەی کە لەسەرەوە ئاماژەمان بۆ کرد، چونکە بەم سەردانەی زیاتر لەخوای گەورە و پێغەمبەر(ﷺ) نزیك دەبێتەوە، بەمەش دوا رۆژی خۆی مسۆگەر دەکات إن شاء الله.

دەرکەوتووە سەردانیکردنی ئەو شوینە پیرۆزە گەر لەسەرەتای تەمەنی بێت، کاریگەری زۆرترە لەسەر دڵ و دەروونی و زیاتر دامەزراوتری دەکات، پارێزتر دەبێت لەشەیتان و زۆرتر پابەند دەبێت بە ئایینی ئیسلامەوە تا کۆتایی تەمەنی.

ئەگەر بە منداڵەکە بڵێت، ئەم گەشتەی عومرە دیاری دەرچوونت بووە، یاخود لەبەر جوانیی کردەوەکانتە، ئەمەش دەبێتە هاندانێکی زۆرباش بۆی.

زۆرجار دیاری و پاداشتی بدەرێ و پێی بڵێ: ئەمە دیاریی ئەو دە سەلاواتەیە کە لەدیداری پێغەمبەر(ﷺ)داوتە لە کاتی بەر لە نوستنت یان دوای نوێژەکەت، یاخود کاتی دڵتەنگی و ناڕەحەتییەك، تاوەکو ڕادێت لەسەری.

سێیەم: قۆناغی نێوان یانزە ساڵ تا سیانزە ساڵ

لـەم قۆناغـەدا واباشـە ناڕاسـتەوخۆ باسـی ئاکـار و ڕەوشـتی جـوان و پەسەندی پێغەمبەر(ﷺ)ی بۆ بکەیت، لەکاتی کۆبوونـەوەی خێزانیـی بـۆ نانخواردن، یاخود لەکاتی چوونە دەرەوەیەك لە پشووی کۆتایی هەفتەدا، یاخود لە چوون بۆ گەشتێك سـیدییەك لـە ڕێگـای تەسـجیلی سـەیارەکەوە بخرێتە سەری کە باسی پێغەمبەر(ﷺ) بکات، یـاخود کتێبیکـی بـەدیاری پێ بدە کـە بـاس لـە مـوعجیزات یـان باسـی ئاکـار و ڕەوشـتە بـەرزەکانی بکات.

لەم قۆناغەدا ئەتوانی ئەم باسانەی خوارەوەی بۆ بکەیت.

١- ئاکاری موحەمەدی

پێغەمبــەر(ﷺ) ڕەوشــتیکی چــاکی هــاوەڵێتیکردن و ڕەفتــارکردنی هەبوو، کە لەگەڵ هاوەڵەکانیدا بە ڕێگەدا بڕۆیشتبایە ئەوانی پێشدەخست و خۆی پێشیان نەدەکەوت، ئەم سڵاوی دەکرد، وتـەکانی کـورت و کـەم و پڕ مانا بـوو، نـەخۆیی لـە ئیشـیان هەڵدەقورتانـد و نـە کەمتەرخەمیشـیی بەرانبەریان دەکرد، دەیفەرموو:"لەجوانیی تۆی موسـڵمان ئەوەیـە، خـۆت لــە کارێــك هەڵنــەقورتێنی کــە پەیوەنــدیی بــە تــۆوە نییــە"یان دەیفەرموو:"ئەوەی بڕوای بە خوای گەورە و ڕۆژی دوایی هەیە، با قسـەی چاك بکات یاخود بێدەنگ بێت".

زۆر بێدەنگ بوو، هەمیشـە بـیری دەکـردەوە، ڕەوشـت نـەرم بـوو، نـە وشك و نە بەسووك زان، ناز و نیعمەتی بە گـەورە ڕادەگـرت گـەر کـەمیش

بووایـە، هـیچ شـتێکی دنیـا تـوڕەی نـەدەکرد، کـە تـووڕە بووایـە پشـتی هەڵـدەکرد، کـە دڵخۆشـیش بووایـە بەسـادەیی دەنوانـد، پێکـەنینی زەردەخەنە بوو، تێکەڵی قسە و باسی هـاوەڵانی دەکـرد گـەر باسـی دنیـا بوایە یـان خـواردن و خواردنـەوە بوایـە، ڕەخنـەی لـەخواردن نـەدەگرت؟ بـــەدڵی بوایـــە دەیخـــوارد، حـــەزی لـــیَ نەبوایـــە وازی لێـــدەهێنا، دەیفـەرموو:"ئیمانی بـاوەڕدار کامـڵ و تـەواوە گـەر خـاوەنی جـوانترین ڕەوشـــت و ئاکـــار بێـــت". هـــەروەها دەیفەرموو:"خۆشەویســـترین و نزیکترینتان لە منەوە لەئاخیرەتدا، کەسە بەڕەوشتەکانە"،پرسیاری لێکرا دەربارەی کاری باش، فەرمووی:"ڕەوشتی جوان"پرسـیاری لیکـراوە کـام کار و کردەوە زۆر گەورەیە؟ فەرمووی:"ڕەوشتی جوان".

پێغەمبەر(ﷺ) زۆر بەتەنگ دروست کردنی خۆشەویستی و لێبوردەیی بوو، بۆیە هەمیشە ئامۆژگاریی هاوەڵانی دەکرد و دەیفەرموو:"ئەگەر سـیَ کەس بـوون، دووانتـان چـپە نەکـەن و سـێیەم پـەراوێز بخـەن، ئـەو کـارە کەسی سێیەم خەمبار دەکات".

یـان دەیفـەرموو:"هیچ کـەس لـە ئێـوە کـە هاتـە نێـو مەجلیسـێکەوە، باکەس هەڵنەسێنی تا جێگەی خۆی بکاتەوە، بەڵکو بازنـەی مەجلیسـەکە فراوان بکەن خوای گەورە بۆتان فراوان دەکات".

لە فەرمودەیەکی تردا هاتووە دەفەرموێت:"بۆ هیچ کەس ڕێگە پێـدراو نییە بچێتە نێوان کەس دابنیشیَ مەگەر خۆیان مۆڵەتی بدەن".

له بارەی سەلام کردنەوە فەرمویەتی:"ئەو کەسەی سوارە با سەلام بکات لەو کەسەی پیادەیە، ئەو کەسەی دەڕوات سەلام بکات لەوەی دانیشتووە، ئەو کۆمەڵەی کەمن سەلام بکەن لەو کۆمەڵەی کە زۆرن، بچووك سەلام لە گەورە بکات".

کلوەی کوڕی حەنبەل بۆمان دەگێڕێتەوە:کە صەفوانی کوڕی ئوممەیە دیارییەکی پێدام بیدەمە پێغەمبەر(ﷺ)،چوومە خزمەتی نە ڕووخسەتی چوونە ژورەوەم خواست و نە سەلامم کرد، پێغەمبەر فەرمووی:"بگەڕێوەو بڵێ: السلام علیکم".

پێغەمبەر(ﷺ)زۆر بەتەنگ ڕێزگرتن و پاراستنی کەرامەتی مرۆڤەوە بوو، چونکە خوای پەروەردگار مرۆڤی بەڕیزو شکۆوە دروست کردووەو ڕێزی لێناوە.

ڕاستەوخۆ هەڵەی بۆ کەس ڕاست نەدەکردەوە، بەڵکو دەیفەرموو:"ئەوە چۆنە کەسێ ئاواو ئاوا بکات"ئەو کەسەی هەڵەکەی کردبوو خۆی چاکدەکرد بێ ئەوەی بیشکێنێ و هەست و سۆز و کەرامەتی بریندار بکات لەناو خەڵکییدا.

موعاویەی کوڕی حەکەم دەڵێت: لەپشتی پێغەمبەری خواوە(ﷺ) نوێژم دەکرد، کەسێك پژمی، منیش وتم (یرحمك الله) هەمووان چاویان تێ بڕیم.

منیش وتم بۆ واسەیرم دەکەن؟ ئەوانیش بەلەپی دەستیان لەدەستەکەی تریان ئەدا، زانیم بۆ ئەوە وادەکەن کە بێدەنگ بم، منیش

بێدەنگ بووم, دوای تەواو بوونی نوێژەکە پێغەمبەر(ﷺ) بەفیدای بم وەك باشترین و مامۆستا و ڕێنیشاندەر، نە تورەبوو لێم نە قسەی ناخۆشیی کرد بەرامبەرم، نە لێمی دا، تەنیا فەرمووی:" ئەمە نوێژە نابێت قسەی تێدا بکرێت ،بەڵکو تەنیا تەسبیح و تەکبیر و قورئانی تێدا دەخوێنرێت".

لەگەڵ ئەم هەموو کردەوە چاکانەی کە هەیبوو دەیفەرمو:"اللهم کما حسنت خَلْقِي فحُسِّنْ خُلُقِي".

واتا:خوای پەروەردگار چۆن شێوە و ڕوخسارمت جوان کردووە، ڕەوشتیشم جوان بکە.

ب- بەخشندەیی موحەمەدیی

بەخشندەیی پێغەمبەری خوا(ﷺ)کەم وێنەبووە، هیچ کاتێك دەستی نەناوە بەڕووی کەسەوە کە داوای کردبێت، جارێك پیاوێك داوای جل و بەرگی بەری دەکات، یەکسەر ئەچێتەماڵەوە خۆی ئەگۆڕێت و جل و بەرگەکەی ئەدات بەو پیاوەی داوای کردبوو، پیاوێك داوای ڕانە مەڕێکی لێکرد، ئەویش پێی بەخشی، پیاوەکە باوەڕی نەکرد ڕایکرد بۆلای کەس و کاری وتی: ئەی کەس و کارم باوەڕ بێنن بە موحەمەد، چونکە ئەو بەخشندەیە بەجۆرێك دەبەخشێت کە لە هەژاریی ناترسێت.

لەفەرمودەیەکدا کە لەبوخارییدا هاتووە، کە عبداللەی کوڕی عەباس دەفەرموێت: پێغەمبەری خوا بەخشندەو سەخییترین خەڵکیی بوو، بەزۆریی لە مانگی ڕەمەزاندا بەخشینی زیاتربوو.

هەندێك نمونە لەبەخشندەیی پێغەمبەری خوا(ﷺ)

پێغەمبەر(ﷺ) هێندە ئاڵتوونی بەخشی بە عەباس کە لەتوانایدا نەبوو هەڵیبگرێت.

مەعوزی کوڕی عفرا هەندێك ترۆزیی و خورمای بۆ پێغەمبەر هێنا، ئەویش پڕبەدەستی خشڵ و ئاڵتونی بەدیاری پێدا.

پیاوێك هاتە خزمەتی و داوای هەندێك پێویستیی لێکرد، پێغەمبەر(ﷺ) بەکابرای فەرموو: "ئێستا هیچمان نییە، بڕۆ لەبازاڕ چی پێویستییت هەیە بیبە من پارەکەی ئەدەم".

ج- نەرمونیانیی موحەمەدیی

نەرمونیانی ئەوەیە لە کاتی توڕەبووندا دان بەخۆتدا بگری، لەم ڕووەوە پێغەمبەر(ﷺ) پێشەنگ بووە، ژیانی پڕە لە نمونەی زۆر جوان.

لە جەنگی ئوحوددا کە بێباوەڕان دانی پیرۆزی پێغەمبەریان شکاند، لەوکاتەدا دەستی بۆ ئاسمان بەرزکردەوە و دوعای کرد و فەرمووی: "خوایە لە قەومەکەم خۆشە بەڕاستی ئەوان نەزانن."

کاتێك کابرایەکی دەشتەکیی هاتوو یەخەی توند گرت، بەجۆرێك ئازاری ملی پێغەمبەری دا کە ملی پیرۆزی خەتێکی سووری تێدا دروست بوو، هاواری کردو وتی لەو ماڵەی خوا پێتی داوە باری ئەو دوو وشترەم بدەرێ، خۆ لەماڵی خۆت و باوکت پێمی نادەی، پەیامبەری خوا(ﷺ) نەرمونیانیی بەرانبەر نواند و فەرمووی: "ماڵەکە ماڵی خوایەو منیش بەندەی خوام، ئەی ئەعرابی تۆڵەی ئەو قسەیەت لێ دەکەمەوە، وتی: نە.

فەرمووی: بۆچی؟ وتی: تۆ بەخراپە وەڵامی خراپــە نادەیتــەوە، پەیامبــەر پێکەنی، پاشان فەرمانی کرد کە باری وشترێك جۆو باری وشترەکەی تری خورمای بدەنیٚ.

پێغەمبــەر(ﷺ) لــە ژیانیــدا لــە خزمــەتکار و ئــافرەتی نــەداوە، ئــەم پرســـیارە لـــەخاتوو عائیشـــەی دایکـــی ئیمانـــداران کـــرا (خـــوا لێـــی ڕازی بێت)،ئەویش لە وەڵامـدا فـەرمووی: ئەگـەر شـتێکی حـەرامکرا و نەبوایـە، ئــەوە مــافی بــۆ کەســەکە وەردەگرتــەوە و پێــی دەدایــەوە، لێـدانی هــیچ شـتێکی نــەکردووە و بــە دەسـتی لەکەسـی نــەداوە، تــەنیا لــە جیهـاد لــە پێناوی خوای گەورەدا نەبیٚ، هەرگیز لەخزمەتکار و ئافرەتی نەداوە.

ج- لێبوردەیی موحەمەدیی

لێبــوردەیی چــییە ؟وازهێنانی تۆڵەکردنەوەیــە لــەو کەســەی خراپــەی کردووە بەرامبەرت لەکاتێکدا توانات هەبێت: لە ڕەوشـتی پێغەمبـەر(ﷺ) بووە، خوای پەروەردگار فەرمانی پێکردووە، لە قورئانی پـیرۆزدا هـاتووە دەفەرموێت:

﴿ خُذِ ٱلۡعَفۡوَ وَأۡمُرۡ بِٱلۡعُرۡفِ وَأَعۡرِضۡ عَنِ ٱلۡجَٰهِلِينَ ١٩٩ ﴾ (الأعراف).

واتا: دەست بگرە بە لێبـوردەیی یەوە(چـاوو پۆشـی بکـە) فـەرمانیش بدە بە چـاکە و چـاکە کـردن و ڕوو وەرگێـڕە لـە نـەفامان و نـەزانان واتــە وازیان لیٚ بێنە.

پرسیار لە پێغەمبەر(ﷺ)کـرا دەربـارەی مانـای ئـەم ئایەتـە، ئـەویش فەرمووی:" لەخوای گەورە دەپرسم"،خوای پەروەردگاریش پێی فـەرموو:

ئەی موحەمەد خوای گەورە فەرمانت پێدەکات، هاتووچۆی ئەوانـە بکـەی کە تەرکی هاتوچۆیان کردوویت، ببەخشـی بەوانـەی کـە پێت نابەخشـن، لەوانە ببوریت کە ستەمت لێدەکەن.

پێغەمبەر(ﷺ) پەیڕەوی لە فەرمانی پەروەردگار کرد و دەبینن.

ئەگەر لە نێوان دوو کـاردا بوایـە، ئـەوا کـارە ئاسـانەکەی هەڵدەبـژارد، بەمەرجێك کارەکەی تر تاوان نەبوایـە، ئەگـەر تـاوان و سەرپێچیی بوایـە، ئەوا دوورترین کەس بوو لێیەوە.

لێبوردەیی ئەو لەوەدا دەبینین کاتێك "غورسی کوری حـارث" ویسـتی پێغەمبـەر(ﷺ)بکوژێـت کاتێـك لـە بـن دارێـك خـەوت بـوو، کاتێـك پێغەمبـەر(ﷺ) بـە خەبـەر هاتـەوە دەبینیّ"غورسـی کـوری حـارث "بەشمشـێرێکەوە وەسـتاوە وتـی: کـێ تـۆ ئـەپارێزت؟، پێغەمبـەر(ﷺ) فەرمووی:"خوای گەورە،"غورس کوری حارث "شمشـێرەکەی لـە دەسـت کەوتـە خـوارەوە، پێغەمبـەر(ﷺ)شمشـێرەکەی هەڵگرتـەوە و فەرمووی:"کێ تۆ ئەتپارێزێ لـە مـن؟" غـورس ئـەڵێت: تـۆ بـە لێبوردنـت تۆڵەم لێ بکەرەوە، ئەویش وازی لێ لێهێنـا و گەڕایـەوە نێـو قەومەکـەی و وتی لای باشترینی خەڵکییە و هاتوومەتە لاتان.

لە کاتی فەتحی مەککە، کاتێك بەو هێز و دەسەڵاتەوە گەڕایەوە بۆ ئەو خاکەی کە لێوەی دەرکرابـوو، ئەشـکەنجە درابـوو، بـەدرۆزن و جادووگـەر تۆمەتبارکرابوو، ئەو پیاوانە بە زەلیلیی لە بەردەمی وەسـتان و چاوەڕێی

تۆڵەکردنەوە بوون، بەڵام پێشەوای مرۆڤایەتیی کە بەڕەحمەت بۆ جیهان نێردراوە فەرمووی:"

ئەی قورەیش چاوەڕێی چی دەکەن لەمن؟"هەموویان وتویان: برایەکی بەخشندەو برازایەکی بەخشندەی، ئەویش فەرمووی:"بڕۆن هەمووتان ئازادن". لە هەموو ئەو تاوانانە خۆش بوو کە دەرهەق بەخۆی و هاوەڵانی کرابوو.

لە کاتی گەڕانەوەی لە شەڕی تەبوك دووڕووەکان پلانی کوشتنیان دانا، کاتێك پلانەکەیان ئاشکرا بوو، پێغەمبەر (ﷺ)لێیان خۆش بوو. کاتێك هاوەڵانی پێیان وت: بۆ لێیان خۆش دەبیت؟ فەرمووی:" ئەترسم خەڵکیی بڵێن موحەمەد هاوەڵانی دەکوژێت.

بێباوەڕان پێیان دەوت "مذمم"واتە زەمکراو، چونکە موحەممەد بەواتای سوپاس کراوە، هاوەڵان زۆر ناڕەحەت بوون بەم بێ ئەدەبییەی بێباوەڕان،ئەویش دەیفەرموو:" وازییان لێ بێنن ئەوان قسە بە زەمکراو دەڵێن من ناوم سوپاسکراوە".

د- ئازایەتیی موحەممەد

پێغەمبەر(ﷺ) نمونە بووە لە ئازایەتییدا، بەجۆرێك لە هیچ کار و هەنگاوێك کە ناوێتی نەترساوە، خوای پەروەردگار لەقورئانی پیرۆزدا فەرمانی پێکردووە کە بەتەنیا خۆی بجەنگێ:

﴿ فَقَٰتِلۡ فِي سَبِيلِ ٱللَّهِ لَا تُكَلَّفُ إِلَّا نَفۡسَكَۚ وَحَرِّضِ ٱلۡمُؤۡمِنِينَۖ ﴾ (النساء).

واتا:ئەی موحەممەد(ﷺ) لەپێناوی خوادا بجەنگێ تۆ تەنیا ئەرکی خۆت لێ داواکراوە(یا تۆ تەنیا ئەرکی خۆتت لەسەرە) هانی بڕوادارنیش بدە(بۆ جیهاد).

هەندێك لە وێنەی ئازایەتی و چاونەترسیی لە ژیانی پێغەمبەر(ﷺ)

ئیمامی عەلیی کوڕی ئەبی تالیب کە پاڵەوانی ئیسلامە، ئاوا وەسفی پێغەمبەری خوادەکات:

کاتێك لە شەڕی ئوحود موسڵمانان تووشی ئەو شکستە بوون، بەهۆی ئەوەی فەرمانی ئەویان شکاند، پێغەمبەر(ﷺ)وەکو شاخێك لە ورە و غیرەت راوەستا شەڕی کرد تا موسڵمانان لە دەوری کۆبوونەوە، بێباوەڕان نەیان توانی لەوە زیاتر بچنە پێشەوە و هێرشەکەیان ڕاگرت.

لە رۆژی حونەین کاتێك موسڵمان شکان و هەڵهاتن، پێغەمبەر(ﷺ) تەنیا پشتی هەڵنەکرد، بەڵکو بە دەنگی بەرز هاواری دەکردو دەیفەرموو:"من پێغەمبەرم و درۆناکەم...من کوڕی نەوەی عەبدولموتەلیبم". لەناو مەیدانی جەنگەوە دەیفەرموو:"بۆ بەندەکانی خوا، بۆ بەندەکانی خودا"، کاتێك موسڵمان گوێیان لە دەنگی پێغەمبەر بوو گەڕانەوە و شەڕیان کرد و سەرکەوتووبوون.

ﻫ- ئارامگریی موحەممەدیی

ئارامگری، ڕاهێنانی دەروونە لەسەر گوێڕایەڵیی پەروەردگار کە لێی دوور نەکەوێتەوە، خۆی بەدوور بگرێت لەسەرپێچیی پەروەردگار،

پێغەمبەر(ﷺ) بەدرێـژایی کـاروانی بانگـەوازی ئـەو بیسـت و سـێ سـاڵە، نموونەیەکی پڕاوپڕبووە لە ئارامگری.

چەند نموونەیەك لەژیانی پێشەوای مرۆڤایەتیی

ئـارامگریی پێغەمبـەر(ﷺ) لەسـەر ئـازار و ئەشـکەنجەی قـورەیش لـە پـێش کۆچـکردنی بـۆ مەدینـە، ئـارامگربوو بەرامبـەر بوختـان و جنێـو و سوکایەتی پێکردنی، جارێك کە پیسایی وشتریان کرد بەسەریدا کاتێك ئەو نوێـژی ئـەکرد لـە حـەرەمی مەککـەی پـیرۆزدا، ئـارامگربوو بەرامبـەر بـەو بوهتانەی جارێك ئەیانوت شێتە، جارێك ئەیانوت شاعیرە، کاهینە، یـاخود ئەشکەنجەی هاوەڵانیان ئـەدا یـان دووریـان خسـتنەوە بـۆ شـیووی ئـەبی تالیب و گـەمارۆیان خستەسـەریان، یـان هـەوڵی تیرۆرکردنیـان دا و چـەند کەسـێکیان بـۆ نـارد شـەهیدی بکـەن، بـەڵام خـوای گـەورە پاراسـتی و سەلامەت بوو.

ئارامگربوو کاتێك خاتوو خەدیجەی هاوسەری کۆچی دوایـی کـرد، ئـەو هاوسەرەی کە بەسۆز بوو بەرامبەری کاتێك هەموو دونیا بێباوەڕ بـوو ئـەو بـاوەڕی پێیکـرد، کاتێـك خـەڵکیی دەریـانکرد ئـەو گرتیـە خـۆی، کاتێـك خەڵکیی لێیان گرتەوە ئەو پێی دەبەخشـی، کاتێـك خـەڵکیی تۆمـەتی بـۆ دروست دەکرد، ئەو پشـتی دەگـرت, کاتێـك لـە سـەختترین کاتـدا خـاتوو خەدیجە کۆچی دوایی کرد، پێغەمبەر(ﷺ) ئارامی گرت و بە لەدەستدانی

ورەی نەڕووخا و هیچ کاری نەکردە سەر تواناکـانی، بـەڵکو تـەنیا ئـارمگر بوو بە لەدەستدانی.

ئارامگربوو لە هەموو شـەڕەکانی بـەدر و ئوحـود و خەنـدەق و فـەتحی مەککە و حونەین و تائیف، کاتێك ڕووبەڕووی شەڕێك بوویەوە، لـە تـەبوك نەترسا نەشکستی هێنـا و نەشـکا، جگـە لـە سەپەرشـتی کردنـی چـەندین سریە و بۆ مـاوەی دە سـاڵ لـەم شـەڕ بـۆ ئـەو شـەڕی تـر، ئـەی ئـەوە چ ئارامگرییەکە، مەگەر ئەمە گەورەترین ئارامگرییەك نییە؟

ئـارامگریی لەسـەر برسـێتی، پێغەمبـەر(ﷺ)هـەتا لـەدنیاش دەرچـوو ڕۆژێك نەبووە دوو ژەم کولێرەی جۆی خواردبێـت، ئـەیتوانی داوا لـەخوای پەروەردگار بکـات هـەموو نـاز و نیعمـەتی دنیـا بخاتـە بەردەسـتی، بـەلاّم خۆشییەکانی بەهەشتی هەڵبژارد.

سۆزی موحەمەدیی

پێغەمبەر(ﷺ) سۆزی خەڵکانی بەهێز و بەتوانای هـەبوو نـەك سـۆزی خەڵکانی لاواز و بێ دەسەلاّت، بە باوەڕ بە پاداشـتی خـوایی مومارەسـەی دەکرد و بەشێك بوو لەسروشتی.

پـــەروەردگار لـــەبارەی ڕەحـــم و ســـۆزیەوە بەرامبـــەر هـــەموو خـــەڵکیی ئەفەرموێ:

﴿ وَمَآ أَرۡسَلۡنَٰكَ إِلَّا رَحۡمَةٗ لِّلۡعَٰلَمِينَ ١٠٧ ﴾ (الأنبياء).

واتا: بەراستی تۆمان ناردووە بە ڕەحمەت بۆ هەموو خەڵکی.

لـه بـارەی ڕەحمـەتی تایبـەت بەرامبـەر بـاوەڕداران، خـوای گـەورە دەفەرموێت: ﴿ وَكَانَ بِٱلۡمُؤۡمِنِينَ رَحِيمًا ﴿٤٣﴾ ﴾ (الأحزاب).

واتا:بە بەزەیی یە بەئیمانداران.

لە دوای ئەوەی لەمەککە ئازاری زۆر درا، ڕۆیشت بۆ تـائیف، لـەوێیش بەناشیرینترین شێوە کەوتنـە بـەردە بـاران کردنـی هـەتا خـوێن بەقاچـی پیرۆزیـدا هاتـە خـوارەوە، پێغەمبـەر(ﷺ)شـەکوای حـاڵی خـۆی کـرد بـۆ پـەروەردگار و فەرمووی:"خوایـە لاوازی و بـێ چـارەیی و بـێ توانـایی بەرامبـەر خـەڵك دەهێنمـە لای تـۆ، جوبرئیـل (علیـە السـلام) دابـەزی و فەرمووی:(ئەی موحەمەد، ئەگەر بتـەوێ ئـەو دوو شـاخە دێنمـەوە یـەك و لاناویان دەبەم. پێغەمبەری ڕەحمەت و بەسۆز فەرمووی:"نـەخێر، بـەڵکو لە نەوەی ئەمان کەسانێك بێنە دنیاوە خوا پەرست و یەکتا پەرست بن".

پێشبینییەکەی ڕاست دەرچوو، لە نەوەی ئەمان کەسـانی خواپەرسـت و یەکتاپەرست هاتنە ناو ئایینی ئیسلامەوە.

پێغەمبەر(ﷺ) تەنانەت بەرامبەر بەوانەشی کە شەڕی لەگەڵ دەکـردن بـەڕەحم و میهرەبـان بـوو، بۆیـە هـەموو جارێـك ئامۆژگـاریی سـوپاکەی دەکـردو دەیفەرموو:"شـەڕ لەگـەڵ کەسێك مەکـەن کـە شـەڕی نـەکردووە لەگەڵتان، ژن مەکوژن، منداڵ و پیاوی بەتەمـەن مـەکوژن، داری خورمـا و کشتوکاڵ مەسوتێنن، ئیهانە بەلاشەی کوژراوەکان مەکەن".

لە فەرمودەیەکدا کە ئیمامی بوخاریی لە ئەنەسـەوە دەگێڕێتـەوە، کـە لاوێکی جولەکە خزمەتی پێغەمبەر(ﷺ)ئەکرد، ئەم لاوە نـەخۆش کـەوت،

پەیامبەر چوو بۆ سەردانی و پێی فەرموو:"موسڵمان ببە"، لاوەکە سەیری باوکی کرد، ئەویش وتی بەقسەی ئەبا قاسم بکە، لاوەکە موسڵمان بوو، پێغەمبەر(ﷺ) چووە دەرەوە و فەرمووی:"سوپاس بۆ ئەو خودایەی ڕزگاری کرد لەئاگر".

پێغەمبەر(ﷺ) ئامۆژگاریی کردووین بەرامبەر کەسانی کەمدەست و بێدەراتان باش بین، لە بارەی ئەو کەسانەی دایك یان باوکیان ئەمرێت فەرمویەتی:"باشترین ماڵێك، ئەوەیە کە هەتیوێکی ڕێزگیراوی تێدا هەبێ".

لە بارەی ئافرەتانەوە فەرمویەتی:"لەگەڵ ئافرەتاندا باش مامەڵە بکەن"،تەنانەت لە کۆتا وتاری ماڵئاواییدا فەرمووی:"لەگەڵ ئافرەتاندا باش بن".

پێغەمبەر(ﷺ) لە سۆز و ڕەحمەتی دەربارەی ئوممەتەکەی ئەم ئایەتەی دووبارە دەکردەوە کە خوای پەروەردگار دەربارەی ئیبراهیمی پەیامبەر(علیه السلام) فەرمویەتی:

﴿ رَبِّ إِنَّهُنَّ أَضْلَلْنَ كَثِيرًا مِّنَ ٱلنَّاسِ ۖ فَمَن تَبِعَنِى فَإِنَّهُۥ مِنِّى ۖ وَمَنْ عَصَانِى فَإِنَّكَ غَفُورٌ رَّحِيمٌ ﴿٣٦﴾ ﴾ (إبراهيم).

واتا: ئەی پەروەردگارم بێگومان ئەو بتانە زۆر لە خەڵکیان گومڕا کردووە(و لایان دان لەڕێگەی ڕاست) جا هەر کەسێ (لەڕۆڵەکانم) شوێنی من کەوت ئەوە بێگومان لە منە هەرکەسیش سەرپێچی کردم ئەوە بێگومان تۆ لێبوردەی میهرەبانی.

یـان ئــەو ئایەتــەی دەربــارەی عیســا (علیــە الســلام) و قەومەکــەی دەوتەوە:﴿ إِن تُعَذِّبۡهُمۡ فَإِنَّهُمۡ عِبَادُكَۖ وَإِن تَغۡفِرۡ لَهُمۡ فَإِنَّكَ أَنتَ ٱلۡعَزِيزُ ٱلۡحَكِيمُ ١١٨ ﴾ (المائدة).

واتا: ئەگەر سزایان بدەیت، ئـەوە بێگومـان بەنـدەی خـۆتن وە ئەگـەر لێشیان خۆش ببی ئەوە بێگومان تەنیا خۆتی بەدەستەلاَتی کاردروست.

پاشـان دەسـتی بـەرزکردەوە فـەرمووی :"اللـهم أمـتي أمـتي"، واتـا: دەستی کردە گریان و فەرمووی: خوایە گیـان ئوممەتەکـەم ئوممەتەکـەم. خوای پەروەردگار زانایە بەهــەموو کاریـك، فـەرمانی بـە جوبرەئیـل دا کـە پرسـیاری لێبکـات دەربـارەی گریانەکـەی ،جوبرەئیـل هاتــە خزمــەتی و فــەرمووی: بۆچــی دەگریــت؟ پێغەمبــەر(ﷺ) هۆکـاری گریانەکـەی پــێ فەرموو.

پەروەردگار جوبرەئیلی ناردەوەو فەرمووی بە موحەمەد ڕابگەیێنە، کـە ئێمە لە بارەی ئوممەتەکەیەوە بەدڵی ئەو دەکەین.

ئەمەکداریی موحەمەدیی

پێغەمبــەر(ﷺ) زۆر بــەوەفابوو، بــەوەفابوو بەرامبــەر بەپــەروەردگار، بــەوەفابوو بەرامبــەر بــەو کەســەی بــەخێوی کــرد، بــەوەفا بــوو بەرامبــەر بەهاوسەرەکانی، بەوەفابوو بەرامبەر بەهاوەڵەکانی، بەوەفا بوو بەرامبــەر هەموو دروستکراوەکان.

خاتوو عائیشە (خوا لێی ڕازی بێت)ئەڵێ: شەوان ئەوەندە شەو نوێـژی ئەکرد هەتا پێکانی ئاوسان، منیش پـێم وت بـۆ بـەو جـۆرە خـۆت مانـدوو

دەکەی، مەگەر پەروەردگار لە تاوانی پاش و پێشت خۆش نەبووە؟ پێغەمبەر(ﷺ) پێمی فەرموو: ئەی نابێت بەندەیەکی سوپاس گوزاربم.

رۆژێك لە مەدینەدا پیرەژنێك هاتە خزمەتی، پێغەمبەر(ﷺ) لەبەر پێی هەڵسا و پێشوازییەکی زۆر گەرم و گوڕی لێکرد، عەباکەی خۆی بۆ ڕاخست، کە ڕۆیشت خاتوو عائیشە ئەفەرموێت لێم پرسی هۆکاری ئەو هەموو ڕێز و گەرم و گوڕییەت چی بوو لەو پیرەژنە؟ پێغەمبەر(ﷺ) فەرمووی:" ئەو کاتەی خەدیجە مابوو سەردانی دەکردین".

لە نێوان ژوورەکەی و مینبەرەکەیدا چەند مەترێك بوو، کە ڕۆژانە هەنگاوی لەسەر دەنا و نوێژی لەسەر دەکرد، ئەو چەند مەترەی زۆر خۆش دەویست، چونکە هەنگاوی دەنا بۆ نوێژ، خۆی دەیفەرموو نوێژ نوری چاوەکانمە، ئەو چەند مەترەی نێوان ژوورەکەی و مینبەرەکەی زۆر خۆش دەویست و ڕێزی لێناو دەربارەی فەرمووی:" ما بين منبري و بيتي روضة من رياض الجنة "

واتا: لەنێوان مینبەروماڵەکەمدا باخچەیەکە لە باخچەکانی بەهەشت.

ئەم چیرۆك و بەسەرهاتانە لە باشترین کات بۆ منداڵەکەت بگێڕەوە، بۆ نموونە بەر لە خەوتنی کاتێك گڵۆپەکانت کوژاندۆتەوە، یاخود کاتێك کە ئەو حەز بە گوێگرتن بکات.

ئەگەر دایك و باوك خۆیان توانای ئەم باسانەیان نەبوو، واباشە کاتێك چوون بۆ گەشتێك بەشریت لەناو سەیارەکە لێی بدەن، لەسەر پەروەردەکردنی منداڵەکانمان بەئاکار و ڕەوشتی پێغەمبەر(ﷺ) تووشی

گرفتێك دەبین، ئەویش ئەوەیە منداڵەكەت لە ناو كۆمەڵگە پێچەوانەی ئەم ڕەوشتانە دەبینیٚ، سەیر دەكات خزمەكانی درۆ ئەكەن، فێلٚ ئەكەن، خۆیان بە گەورە دەزانن ، ناو و ناتۆرە بەیەك ئەڵێن، لە هەمووشی خراپتر، ئەوەیە خزم و كەس و كار تۆ بەلاواز و گێل دەزانن كە پابەندی بەو ئاكار و ڕەوشتە جوانانەوە، ئەمەش ئەبێتە هۆی ئەوەی كە منداڵەكان تووشی تێكشان بن و گلەیی لە باوانیان بكەن لەسەر پەروەردەكردنیان لەسەرئەم ئاكار و ڕەوشتانە كە ئەمان لە زەمەنێكدا ئەژین ڕەوشت بەهای نییە، نووسەری ئەم نامیلكەیە ئاگادارت دەكاتەوە كە تووشی هەستی تێكشان نەبیت، چونكە ئەمە دەرگایەكە لە دەرگاكانی هاتنە ژوورەوەی شەیتان، ئەوەی مناڵەكان دەیكەن ئەو ڕاستە بە بەڵگەی ئەوەی پێغەمبەر(ﷺ) دەفەرموێت:"نزیكترین كەستان لە قیامەتدا لە منەوە، خاوەن ئاكار و ڕەوشتە جوانەكانە، ئەگەر ئێمە لەبەر ڕەزامەندیی خوای گەورە فێری ڕەوشتی جوانیان بكەین، ئەوا پەروەردگار خۆی ڕێگایان نیشان ئەدات، لە كۆتاییشدا سەركەوتن هەر بۆ ئەمانە ئەگەر لەم دنیاش نەبێت لە قیامەتدا سەركەوتوو و سەرفراز دەبن.

منداڵ وا پەروەردە بكە كاتێك كاری هەڵە و چەوت و ناشیرینی بینیی بەخۆی بڵێ من لەسەر هەقم و ئەوان هەڵەن، لەسەرمە پابەندبم بەڕەوشتی جوانی خۆمەوە، ڕۆژێك ئەبێت ئەوان بێنە سەر ڕێگای من، هەروەك چۆن پێشەوای مرۆڤایەتیی بە تەنیا خۆی موسڵمان بوو لەسەر ئەم گۆی زەوییەدا، ئەگەر ئەوانیش نەهاتنە سەر ئەم ڕێگایە، ئەوا من إن شاء الله

ئەچمە بەهەشتەوە، وا باشترە کە من هاوکاریان بم بۆ دۆزینەوەی هـاوڕێی باشی وەك خۆیان، تاوەکو خۆیان بە نامۆ نەزانن.

هەمیشە دوعات لەبیر بێت بۆیان، بڵـێ: خوایـە هیدایـەتی منداڵـەکانم و منداڵی موسڵمانان بدە بۆ باشترین کار و کردەوەی چاك، جگە لە تۆ کەس نـاتوانێ هیدایـەتیان بـدات، خراپـەکانیان بسـڕەوە جگـە لـە خـۆت کـەس لەسەریان لانادات.

قۆناغی نێوان چواردەساڵ بۆ شانزە ساڵ

واباشە لـەم تەمەنـەدا دایـك و بـاوك لـە پشـووی هاوینـەدا بـۆ هانـدانی منداڵەکان پێشبڕکێ دروست بکەن لە نێوان منداڵەکان و خزمەکانیان، یان هاوسێ و هاوڕێکانی قوتابخانەی لەسەر ئەوەی کێ ئەتوانێ شتێکی کورت و پوخت لەسەر ژیانامەی پێغەمبەر(ﷺ)بنوسێ.

بۆ نمونە لەسەر ئەم بابەتانەی خوارەوە:

- ڕووداوەکانی پێش لەدایك بوونی پێغەمبەر(ﷺ).
- ڕووداوی فیل.
- عبداللەی باوکی، ئامینەی دایکی.
- منداڵیی و مێرد منداڵی.
- تەمـەنی گـەنجی و هاوسـەرگیریی لەگـەڵ خـاتوو خەدیجـە (ڕەزای خوای لەسەر بێت).
- پەیوەندیی لەگەڵ هاوسەرەکانی.

- پەیوەندیی لەگەڵ کچەکانی بەتایبەت فاتیمە.

- پەیوەندیی پێغەمبەر(ﷺ)بەهاوەڵانەوە و خۆشەویستیی ئەم بۆ هاوەڵان و خۆشەویستیی هاوەڵان بۆ ئەو.

- موعجیزەکان پێش و پاشی دابەزینی وەحی.

بەم هۆیەوە دەست دەکەن بەخوێندنەوە، بەمەش زۆرتر لەیادەوریياندا دەمێنێتەوە، چونکە ئەوان زۆر هەوڵ ئەدەن بۆ گەڕان بەدوای کۆکردنەوی زانیارییدا، کۆی دەکەن و ڕێکی دەخەن و دەینووسنەوە و پاکنووسی دەکەن بەشێوەیەکی ڕێکو پێك.

وا باشە دیاری و پاداشت بدرێت بەباشترین کەسیان کە نووسینەکەی ئامادە کردووە، دیارییەکەش ئەو شتە بێت کە خۆی حەزی پێدەکات.

❁ ❁ ❁

چۆن خۆشەویستیی خۆمان بپێوین بەرامبەر بە پێغەمبەر(ﷺ)؟

پێویستە ڕۆڵەکانمان لەم قۆناغەدا فێربن خۆشەویستیی پێغەمبەر(ﷺ) پێویستیی بە بەڵگەیە، ئەوەندە بەس نییە بڵێن خۆشمان دەوێ ، بەڵکو پێویستە لە کردار و هەڵسوکەوتیاندا دەرکەوێ.

ئەمەش هەندێك پرسیارە کە یارمەتیت ئەدات بزانی تاچەندە پێغەمبەر(ﷺ)یان خوش دەوێت:

١– ئایە زۆر سەلاوات لە دیداری ئەدەین؟

ئەگەر کەسێکی خۆش بوێت، ئەوا لە بیری ناکات و هەمیشە لە یادی دەبێت و دوعای بۆ دەکات (ئیمامی ئیبن قەییم لەم بارەوە دەڵێت: بەندە هەرچەندە زۆر یادی خۆشەویست بکات و چاکەکانی لەدڵیدا ئامادەیی هەبێ، خۆشەویستی و تامەزرۆیی بۆی زیاتر ئەبێ ، بەلام گەر یاد و ئامادەیی لەدڵیدا نەبێ و چاکەکانی پێ نەزانێ، خۆشەویستیی لە دڵیدا کەم دەبێ.

٢– ژیاننامەکەیت خوێندۆتەوە ؟

کەسێکت خۆش بوێت، تامەزرۆی ئەبی بزانیت چۆن ژیاوە و چی کردووە ؟.

٣–ئایە پەیامەکەی شارەزایت؟

کەسێکت خۆش بوێت، دەبێت زۆر تامەزرۆ بی بزانیت وتە و بیر و بۆچوونەکانی چین؟.

٤– ئایە سوونەتەکانی جێبەجێ دەکەی؟

کەسێکت خۆش بوێت، دەبێت شوێن پێکانی هەڵبگریت.

٥-ئایە سەردانی مەدینەی پیرۆزت کردووە؟

کەسێکت خۆش بوێت تامەزرۆی بینینی ئەو شوێنەی کە تێدا ژیاوە و هەنگاو بنێی بەسەر شوێن پێکانیدا.

٦-ئایە ئال و بەیتی بەڕێزی و هاوەڵانی و شوێنکەوتووانیت خۆش دەوێت؟ چونکە کەسێکت خۆش بوێت ئەوانەشت خۆش دەوێت کە ئەویان خۆش دەوێت.

٧-ئایە قسەت بۆ ئەوانە کردووە کە هیچ لەبارەیەوە نازانن؟

گەر کەسێکت خۆش بوێت، حەز دەکەیت بۆ کەسانی تری باس بکەیت.

٨-گەر کێشەیەکت هەبوو ڕازییت بەفەرمانەکانی ئەو کێشەکەت چارەسەر بکرێت؟

گەر کەسێکت خۆش بوێت، ڕازیی دەبیت بەفەرمانەکانی هەرچی بێت، بیهێنە بەرچاوت گەر ئەو خۆشەویستە پێغەمبەر(ﷺ) بێت کە هیچی نەفەرمووە مەگەر بەنیگای پەروەردگاری نەبێت.

گەر وەڵامی ئەم پرسیارانەی بە "بەڵێ"دایەوە، ئەوە بزانە کە خۆشیان دەوێت، بەڵام هەندێك وەڵامیان بە "نەخێر"بوو،ئەوە پێویستە بەخویاندا بچنەوە.

گەر هەموو وەڵامەکانیان "بەڵێ"بوو تامەزرۆی دیداری پێغەمبەر(ﷺ) بوون، لە دنیادا بیبینن، ئەوا ئەم چیرۆکەیان بۆ بگێڕەوە:

جارێك قوتابییەك دێتە لای مامۆستاكەی، پێی ئـەڵێت مامۆسـتا ئـەزانم تۆ لەخەوندا بە دیداری پێغەمبەر(ﷺ) شـاد دەبیـت، مامۆسـتاكەش وتـی بەڵێ ڕاستە، قوتابییەكە بە مامۆستاكەی وت فێـرم بكـە چـۆن بەدیـداری شادبم، من زۆر تامـەزرۆم بیبیـنم، مامۆسـتاكە پێـی وت: بـۆ نـانی ئێـوارە میوانی من بە، تا فێرت بكەم چۆن شاد بیت بەدیداری؟

قوتابییەكـە بـۆ نـانی ئێـوارە چـووە خزمـەت مامۆسـتاكەی و ئـەویش خواردنێكی بـۆ ئامـادەكرد كـە زۆر سـوێربوو، نەیهێشـت قوتابییەكـە هـیچ ئاوێك بخواتەوە ،مامۆستا سوور بوو لەسەر ئـەوەی كـە زۆر لـەو خواردنـە سوێرە بخوات، پاشان پێی وت بخەوە بـەیانی پێـت ئـەڵێم چـۆن خـەو بـە پێغەمبـەر(ﷺ) دەبینـی، بـۆ بـەیانیی مامۆسـتاكە بـە قوتابیەكـەی وت: ئێستا فێرت دەكەم كە چۆن خەوی پێوە دەبینی، بەس پێم بڵێ ئەم شەو خەوت بەهیچ شتێكەوە بینی؟ قوتابیەكە وتی بەڵێ، وتی بە چییەوە ؟وتی بینیم باران دەبارێ، چەمەكان ئاویان پیدا دەڕۆشت، دەریاكان دەڕۆشتن، مامۆستاكە پێی وت: نیەتەكەت راست بـوو بۆیـە خـەوت بـەئاوەوە بینـی، ئەگەر بەڕاستی پێغەمبەرت خۆش بوێت، ئەوا خەوی پێوە دەبینی.

یەكێك لەكارە زۆر گرنگەكان، ئەوەیە بۆیانی ڕوون بكەینەوە جیـاوازیی بكـەین لـەنێوان خۆشەویسـتیی پێغەمبـەر(ﷺ)و ئـەوەی لەسـنوری مـرۆڤ دەری بكەین (مافی خوایەتیی پیَ دان).

ئــەوەی ئەیــەوێت خــوای پــەروەردگار ڕازیــی بکــات بەخۆشەویســتی پێغەمبەر(ﷺ)، ئەوە دەبێت بەو شێوەیەی کە خوای گەورە و پێغەمبــەر دەیەوێت نەك ئەوەی هەواو هەوەسی خۆمان حەزی پێدەکات.

لــەو ڕوانگــەوە خۆشمــان بوێــت کــە خۆشەویســتیی ئــەو عیبادەتــە، عیبادەتیش ئەبێت تــەنیا لەبــەر ڕەزامەنــدیی خــوای گــەورە بێــت، لەســەر ڕێبــازی خــوای گــەورە بێــت، لــەم دوو مەرجــە دەرچــوویت، ئــەوا ئەبێتــە داهێنراو، ئەدرێتە بەنێوچاوی خاوەنەکەیدا، خـوای پــەروەردگاری ئـایینی ئیسلامی تەواو کامڵ کردووە و دەفەرموێت:

﴿ ٱلۡيَوۡمَ أَكۡمَلۡتُ لَكُمۡ دِينَكُمۡ وَأَتۡمَمۡتُ عَلَيۡكُمۡ نِعۡمَتِي وَرَضِيتُ لَكُمُ ٱلۡإِسۡلَٰمَ دِينٗاۚ ﴾ (المائدة).

واتا: ئەمڕۆ ئایینەکەتانم تەواو(کامل)کردوە بۆتــان و چـاکە و بــەهرەی خۆم بەتەواوی ڕشتووە بەسەرتاندا و ڕازی بووم کە ئیسلام ئایینتان بێت.

ئایینی ئیسلام هیچ شتێکی بەجێ نەهێشتـەوە، هــەمووی باسـکردووە، ئەگەر ڕەزامەندیی خـوای گــەورەمان مەبەسـتە نابێـت هــەر لــە خۆمانــەوە بیگــۆڕین، هــیچ کەســێك بەقــەد هــاوەڵان پێغەمبــەری خوایــان خــۆش نەویســــتووە، بـــــەڵام نەچـــوون کارێـــك بکـــەن ســــنور ببـــەزێنن، پێغەمبەر(ﷺ)خـۆی فەرمویـەتی:"وەکو شـوێنکەوتووانی عیسـای کـوڕی مەریـەم (علیـە السـلام) زیـادەڕەویی مەکـەن، مـن تــەنیا بەنــدەی خــواو پەیامبەری خوام".

جارێك پیاوێك هاتە خزمەت پێغەمبەر(ﷺ) لە كاتی قسەكردندا وتی: ئەگەر خوا و تۆ ویستتان لەسەری بێت. پێغەمبەر(ﷺ) پێی فەرموو:"من دەكەیتە هاوشانی خوای گەورە، بەڵكو بڵێ: ئەگەر خوای گەورە ویستی لەسەربێت".

لە خۆشەویستیی پێغەمبەر(ﷺ) نابێت زۆر زیادەڕەویی بكەین و بیخەینەسەر و توانا و دەسەلاتی پەروەردگار، پێویستە ئێمە مامناوەندبین، كە ئەوەش پەیڕەوی سوونەتە.

ئەبێت ئێمە منداڵەكانمان فێر بكەین كە نابێت هانا و هاوار بۆ پێغەمبەر(ﷺ)ببەین، دوای مردنیش نابێت داوا لەو بكەین، چونكە ئەو مردووە و هیچی بەدەست نییە، ناش بێت كە چووینە خزمەت گۆڕی پیرۆزی دەنگ بەرز بكەینەوە، خوای گەورە لەو بارەوە دەفەرموێت:

﴿ يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُواْ لَا تَرۡفَعُوٓاْ أَصۡوَٰتَكُمۡ فَوۡقَ صَوۡتِ ٱلنَّبِيِّ وَلَا تَجۡهَرُواْ لَهُۥ بِٱلۡقَوۡلِ كَجَهۡرِ بَعۡضِكُمۡ لِبَعۡضٍ أَن تَحۡبَطَ أَعۡمَٰلُكُمۡ وَأَنتُمۡ لَا تَشۡعُرُونَ ٢ ﴾ (الحجرات).

واتا: ئەی ئەو كەسەی باوەڕتان هێناوە دەنگتان بەرز مەكەنەوە بەسەر دەنگی پێغەمبەردا(ﷺ) وە بە دەنگی بەرز قسەی لەگەڵ مەكەن وەك دەنگ بەرزكردنەوەتان لەگەڵ یەكتری نەوەكو كردەوەكانتان بەتاڵ بێتەوە خۆشتان هەستی پێ نەكەن.

نابێت ڕووبكەینە گۆڕی پیرۆزی و دوعا بكەین، واڕاستترە كە ڕووبكەینە قیبلە و ئینجا دوعا بكەین، هەرچی ڕێدراوە لە قسە و گوفتاردا،

ئــەوە ئێمــەش گۆڕەکــەی دەبیــنین و ســەلامی لێ دەکــەین، ســلاوَاتی زۆر ئەدەین لە دیداری.

ئاگاداری ئەم فەرمودە لاوازو هەڵبەستراوانەبن کە لـەناو خەڵکییـدا زۆر بلاوە،لەوانە:

((من حج البيت ولم يزرني فقد جفاني))

((من زارني بعد موتي فكأنما زارني في حياتي))

((ليلة أسري بي رأيت على العرش مكتوبا : لا إلـه إلا الله محمـد رسـول الله)).

لە ئەزموونیی دایکانەوە:

ئافرەتێك ئەڵێت مـن باسـی ژیاننامـەی پێغەمبـەر(ﷺ) بـۆ منداڵەکـەم دەکرد کە ئەو تەمەنی زۆر کەم بوو، کـە تەمـەنی بـوو بـە دە سـاڵ خـوای گەورە بۆی ڕەخساندین سەردانی گۆڕی پیرۆزی پێغەمبەر(ﷺ)مان کـرد، کاتێــك گەڕاینـــەوە منداڵەکـــەم پێـــی وتم مـــن پێغەمبــەری خـــوام زۆر خۆشدەوێت، ئاواتە خوازم لە بەهەشتدا بەدیداری شاد بم، بەس حەزناکەم ڕیشی هەبێت، حەز ئەکەم بێ ڕیش بیبینم، پێویسـت بـوو دایکەکـە جـوان مامەڵە بکـات و وتـی کـوڕی شـیرینم مـن دڵنیـام بیبینـی زۆر خۆشـتدەوێ ڕیشی هەبێ یان نە، منداڵەکە سوور بوو لەسەر قسەکەی دایکی، پێی وت: ئایا دەزانی بۆچی پەیامبەر خزمەتی ڕیشی دەکرد؟ وتی: نە. وتـی: لەبـەر ئـــەوەی جولەکـــە ڕیـــش ئەتاشـــن و سمێـــڵ ئەهێڵنـــەوە، بۆیـــە پێغەمبەر(ﷺ)پێچەوانەی ئەوانی کردووە، بۆیە کوڕی شیرینم تۆ ئەتـەوێ

خۆمان بەجولەکە بچوێنین؟! خێرا وتی نا، نا نا هاواری کرد و وتـی هـیچ کاتێك نامەوێ لەوان بچم، منداڵەکەم ئیتر ئەو بابەتەی دووبارە نەکردەوە.

دایکێکـی تـر ئـەڵێت: گـیرم خواردبـوو بەدەسـت هـاوڕێ و منـداڵانی دراوسـێکانمان، ئـەوان بـاش پـەروەردە نـەکرابوون، نەیدەویسـت لـە هاوڕێکـانی دوور بخاتـەوە، بۆیـە دایکەکـە بڕیـاری دا لەپشـووی هاوینـدا هاوەڵەکانی منداڵەکەی دەعوەت بکات بۆ ئەو یارییانـەی کـە هـەیان بـوو، کە تەواو بوون لەیاری کردن، هەندێك میوەو شەربەت و کێکی بۆ هێنـان و دانیشت لەگەڵیان باسی چیرۆکی پێغەمبـەر(ﷺ) بـۆ کـردن و یـەکێك لـە ڕەوشتە جوانەکانی بۆ باس دەکردن و منداڵەکان زۆرجـار قسـەکەیان پـێ دەبڕی، ئەویش گوێی لێدەگرتن و دواتر چیرۆکەکەی بـۆ تـەواو دەکـردن، تاکۆتایی پشوی هاوین تەواو بوو چەند جارێـك ئـەوەی دووبـارە کـردەوە، سـەیری کـرد هـەموویان ڕەوشـت و هەڵسـوکەوتیان گـۆڕاوە بـەهۆی بەسەرهاتەکانی پێغەمبەرەوە(ﷺ).

دایکێکـی تـر ئـەڵێت: هـەموو جارێـك منداڵـەکانم کـۆدەکردەوە باسـی ڕەوشتی پێغەمبەر(ﷺ) دەکرد بۆیان کە ڕەوشتی چۆن بوو؟ چۆن بـیری دەکردەوە؟ چۆن چارەسەری کێشەکانی دەکرد؟ بە شێواز و ڕێگای جـۆرا و جـۆر هـەتا دڵنیـا بـووم چـاك تێگەشـتوون، دوای ئـەوە هەرکەسـێکیان بکەوتایەتـە کێشـەیەکەوە کۆمدەکردنـەوەو لـێم دەپرسـین: پێغەمبەر(ﷺ)چۆن ئەم کێشەی چارەسەر دەکرد؟

دواتـر پاداشـتی ئـەوەیانم دەكـرد كـە جـوانترین پێشـنیاری پێشـكەش دەكـرد، فێـری دەكـردن لـە ژیانـدا چـۆن بـە شـێوازێكی كـرداری و نـویێ هیدایەتی پێغەمبەر(ﷺ)جێبەجێ بكەن هـەتا ڕابێن كـە گـەورەش بـوون هەر وابن و بتوانن لە چارەسەركردنی كێشەكانیاندا هاوكاریی یەكتر بكەن.

لەكۆتاییدا:

ئـەم چارەسـەرەی كـە خسـتوومەتەڕوو، ئومێـدی ئـەوەم هەیـە خـوای گەورە بیكاتە جێگای سـوود، تـەنیا خـاڵێكی دەسـتپێكردنە و دایكـان و باوكان و پەروەردەكاران لێیـەوە دەسـت پێدەكـەن تـاوەكو منداڵـەكانیان هان بدەن و پشتگیری بكەن بۆ خۆشویستنی پەیامبەر(ﷺ) ئەمە و دوای دڵنیا بوونەوە لە ڕاستیی ئـەوەی ئـەیڵێن هـەروەك دەكرێـت هـەمان ڕێگـە بگرێتەبەر بۆ چاندنی خۆشویستنی هـاوەڵانی (ڕەزای خوایـان لەسـەربێت) لە دڵی منداڵـەكانمان، سـەركەوتن بـەخوای گەورەیـە، سـوپاس بـۆ خـوای پەروەردگار.

❁ ❁ ❁

سەرچاوەکان

١- فضيلة الشيخ محمد حسان. الشفاعة: خطبة مكتوبة، ومتاحة على موقع www.alminbar.com

٢- فضيلة الشيخ محمد صالح المنجد. لماذا نحب رسول الله صلى الله عليه وسلم؟ درس مسجل على موقع www.islamway.com

٣ - سعيد عبد العظيم.خير الكلام في الصلاة والسلام على رسول الله صلى الله عليه وسلم، الإسكندرية: دارالإيمان، ٢٠٠١.

٤-علاء داود. كيف نعلم أبناءنا حب الرسول؟ مقال في باب"حواء وآدم"،على موقع ص١ www.islam-online.net

٥- تفسير الجلالين" وفضيلة الشيخ عبد الله النوري في كتابه " سألوني في التفسير"، منشورات ذات السلاسل، ص ١١٦ ،الكويت،١٩٨٦ .

٦ - خيرية صابر.الأم قدوة متحركة في أرجاء البيت،مقالة على الموقع: .article=١http://islamweb.net/pls/iweb/misc &thelan g=A١٢٦٩٥

٧ -الداعية الإسلامي الأستاذ عمرو خالد .محبة النبي، شريط من إنتاج شركة النور للإنتاج الإعلامي والتوزيع بالقاهرة.

٨- محمد سعيد مرسي- فن تربية الأولاد في الإسلام،القاهرة، دار التوزيع والنشر الإسلامية،١٩٩٨ .

٩- فضيلة الشيخ إبراهيم الدويش. توجيهات وأفكار في تربيـة الصـغار: مقالة متاحة على الموقع.
www.islammemo.com/lessons

١٠- محبة الرسول (صلى الله عليـه وسـلم) مقالـة متاحـة علـى موقـع: www.islamweb.net .

١١ - أ. د. عبـــد الغـــني عبود.طفلـــك هبـــة الله لـــك.- القـــاهرة: سفير،١٩٩٧ .

١٢- من شريط كاسيت أركـان الإسـلام إنتـاج شركة"سـفير"،والكلمات للشاعر صلاح عفيفي)

١٣- خالد محمد خالد . إنسانيات محمد،القاهرة، دار المعارف١٩٩٨ .

١٤- أبو بكر جـابر الجزائري.هـذا الحبيـب محمـد رسـول الله صـلى الله عليه وسلم يا محب.المدينة المنورة: مكتبة العلوم والحكم، ٢٠٠٠ م.

١٥- مقالــة منشــورة في بــاب:" لطــائف" " علــى موقــع فــور إســلام www.forislam.com

١٦- أبو الحسن الندوي- سيرة خـاتم النبـيين للأطفـال، القـاهرة- دار الكلمة١٩٩٨.

١٧- د. خـــالد أبــو شــادي. وا شــوقاه رســول الله، القــاهرة: دار الراية، ٢٠٠٢ م.

ناوەڕۆك

پێشەكی نووسەر ٧

چۆن منداڵەكانمان فێری خۆشەویستیی پێغەمبەر(ﷺ)بكەین؟ ٢١

یەكەم: پێشەنگی چاكەكار ٢١

دووەم: لەهەر تەمەنێكدا بەشێوازی گونجاو مامەڵەی لەگەڵدا بكە ٢٣

سێیەم: قۆناغی نێوان یانزە ساڵ تا سیانزە ساڵ ٣٨

هەندێك نمونە لەبەخشندەیی پێغەمبەری خوا(ﷺ) ٤٢

هەندێك لە وێنەی ئازایەتی و چاونەترسیی لە ژیانی پێغەمبەر(ﷺ) ٤٦

چەند نموونەیەك لەژیانی پێشەوای مرۆڤایەتیی ٤٧

چۆن خۆشەویستیی خۆمان بپێوین بەرامبەر بە پێغەمبەر(ﷺ)؟ ٥٦

لەكۆتاییدا ٦٣

سەرچاوە ٦٤

ناوەڕۆك ٦٦